

29 nexe

*quaderns d'autogestió
i economia cooperativa*

*Publicació semestral
desembre de 2011 · 4 €*

BARRERES D'ACCÉS AL
FINANÇAMENT DE LES
EMPRESSES DE L'ECONOMIA
SOCIAL

LA FINALITAT DEL
COOPERATIVISME:
LA SUBSTITUCIÓ
DEL CAPITALISME

EMPRENDRE
COOPERATIVAMENT,
DELS RISCOS ALS REPTES

Índex

Presentació 3

Textos

Barreres d'accés al finançament de les empreses de l'economia social

Miquel Miró 5

La finalitat del cooperativisme: la substitució del capitalisme

Félix Pardo 13

Apunts per al debat. Reptes de la societat i el tercer sector

Guillermo Rojo Dommering 21

Territoris en transició: un camí d'autoorganització de la societat

Joël Martine 31

Taula Rodona

Emprendre cooperativament, dels riscos als reptes

L'Apòstrof 39

Contextos

Manifest de constitució de RIPESS Europa

RIPESS 49

Recomanacions

Diversos autors 53

Consell editorial: Perfecto Alonso, Antoni Comín, Mercè Fluvià, Jordi Garcia, Josep Maria Gasch, Santos Hernández, Daniel Jover, Xavi López, Jordi Mari, Miquel Miró, Jordi Panyella, Josep Parcerisa, David Pérez, Verònica Platas, Joseba Polanco, Jesús Ricou, Eva Salvà, Joan Subirats, Jordi Valls i Jordi Via. **Coordinació:** L'Apòstrof, SCCL · **Maquetació, redacció, traduccions i revisió lingüística:** L'Apòstrof, SCCL · **Impressió i enquadernació:** Gramagraf, SCCL · **Fotografies:** L'Apòstrof, SCCL · **Edita:** Fundació Seira i Confederació de Cooperatives de Catalunya · **Redacció, publicitat i subscripcions:** Telèfon: 93 318 81 62 · Carrer Premià, 15, 1r, 08014 Barcelona · seira@fundaciouseira.coop · www.nexe.coop/nexe/

D.L. B - 29.642/97

Revista impresa en paper 100% reciclat

Col·lectiu Ronda
ASSESSORIA JURÍDICA LABORAL ECONÒMICA SOCIAL

“ Assessorament **integral** a
cooperatives i
entitats d'economia
social ”

- Fiscalitat, comptabilitat i gestió administrativa
- Assessorament jurídic, econòmic i laboral
- Autoocupació i plans d'empresa
- Consultoria i auditoria
- Mediació en conflictes societaris

DRETS DE LES PERSONES I ELS COL·LECTIUS

- Dret civil, penal i administratiu
- Estrangeria
- Habitatge, urbanisme i medi ambient
- Accidents de circulació i de treball
- Violència de gènere
- Dret de família
- Separacions i Divorcis
- Danys i perjudicis
- Arrendaments
- Dret fiscal

DEFENSA DELS TREBALLADORS I TREBALLADORES

- Assessorament laboral i Seguretat Social
- Dret sindical
- Pensions
- Accidents de treball
- Negociació col·lectiva
- Acomiadaments
- Reclamacions
- Regulació d'ocupació
- Prevenció de riscos laborals
- Malalties professionals

www.cronda.coop

Ronda Sant Pere, 56, pral.
Tel. 93.268 21 99
Fax 93.268 12 30
08010 **Barcelona**

Rbla de Montserrat, 12, baixos
Tel. 93. 594 20 86
Fax 93. 594 21 88
08290 **Cerdanyola del Vallès**

Costa Brava, 7, baixos
Tel. 93. 377 49 50
Fax 93. 377 93 54
08940 **Cornellà**

Plaça de les Olles, 8, 2n
Tel. 93.870 87 42
Fax 93.860 01 66
08400 **Granollers**

Palmarola, 12, 2n
Tel. 93.798 28 04
Fax 93.757 21 66
08302 **Mataró**

Rambla Nova, 26, 1r
Tel. 93.593 33 46
Fax 93.570 33 44
08100 **Mollet del Vallès**

Historiador J. Serra, 15, 1r 4a
Tel. 93.699 97 61
Fax 93.699 81 63
08191 **Rubí**

Despatxos associats:

Girona · Lleida · Tarragona · Tortosa · Vilafranca del Penedès

Barreres d'accés al finançament de les empreses de l'economia social

El finançament és un problema crònic i alhora crític per a les empreses d'economia social. En aquest article, Miquel Miró intenta facilitar l'acostament entre dues lògiques diferents, la de l'inversor capitalista i la de l'emprenedor social, per tal que puguin néixer i desenvolupar-se molts més projectes d'economia social dels que existeixen actualment. Per a això assenyala els factors que, a parer seu, aixequen barreres per accedir al finançament d'aquestes empreses, uns obstacles que són de diversa naturalesa: d'informació, de competència imperfecta, de generació d'externalitats i culturals.

La finalitat del cooperativisme: la substitució del capitalisme

Els camins empresos durant dos segles per les esquerres per posar fi al capitalisme han fracassat. Félix Pardo proposa intentar una nova via de transició del capitalisme a la democràcia econòmica: desenvolupar el mercat social, comptant com a principals instruments la banca ètica, el consum responsable i, naturalment, la cooperativa, la qual, segons paraules de l'autor, "és l'única empresa que té com a finalitat la justícia i és, d'una manera natural, l'alternativa més plausible i factible que tenim al model d'empresa capitalista".

Apunts per al debat. Reptes de la societat i el tercer sector

Els governs justifiquen les retallades als serveis de l'estat del benestar, en part pel deute públic, però en part també adduint una suposada ineficàcia de les polítiques socials. Malauradament, un debat important i necessari, consistent a saber com adaptar els serveis d'uns estats del benestar construïts al segle XX perquè satisfacin millor les necessitats de les persones del segle XXI, es converteix en una operació de desmantellament d'allò públic per part dels governs i, com a reacció, en l'adopció de posicions purament defensives per part dels professionals i usuaris afectats. L'autor d'aquest article, Guillermo Rojo proposa compaginar la defensa de les polítiques socials amb la seva refundació per tal de fer-les més pròximes, participades i de qualitat.

Territoris en transició: un camí d'autoorganització a la societat

L'any 2006 va sorgir en algunes petites ciutats de la Gran Bretanya el moviment dels territoris en transició. La seva filosofia és senzilla: davant la fi propera de les energies fòssils, transformem ja des d'ara la nostra forma de vida per fer-la més autònoma i sostenible, i ens evitem haver de fer-ho d'aquí a un temps en condicions molt més dramàtiques. Joël Martine ens explica les potencialitats emancipadores d'aquest moviment i la manera com s'hi podrien involucrar també les empreses. Davant la imperiosa necessitat d'inventar un nou model industrial "descarbonitzat", proposa que, així com centenars de pobles arreu del món ja s'han declarat territoris en transició, s'hi declarin també les empreses i emprenguin la seva reconversió ecològica.

Emprendre cooperativament, dels riscos als reptes

En Pep Martorell, soci impulsor de Som Energia; la Mireia Gil, sòcia fundadora d'Azimut 360; en David Vargas, soci fundador de Mad Systems i del clúster cooperatiu UniCO, i en Fernando Paniagua, soci fundador de Demodé Produccions, enraonen sobre l'emprenedoria cooperativa. Els riscos d'emprendre cooperativament, però també les satisfaccions que procura; els factors que fan més o menys viable un projecte empresarial, el paper que han d'exercir les administracions públiques i les subvencions, el risc de caure en l'autoexplotació o les estratègies per sobreviure a aquesta crisi són alguns dels temes debatuts en aquesta taula rodona, conduïda per Alba Gómez, de l'Apòstrof.

Manifest de constitució de RIPESS Europa

A primers de setembre va tenir lloc a Barcelona el Congrés Fundacional de la Xarxa de Promoció de l'Economia Social i Solidària: RIPESS Europa. Hi van assistir 136 representants de gairebé vint països i l'organització del congrés va anar a càrrec de la Xarxa d'Economia Solidària (XES). Us reproduïm el document que en sortí, a manera de manifest fundacional.

BARRERES D'ACCÉS AL FINANÇAMENT DE LES EMPRESES DE L'ECONOMIA SOCIAL

Miquel Miró

Aclariments previs

Per tal de posar l'èmfasi en el que són realment barreres dono per descomptat que els projectes o empreses socials tenen personalitat jurídica, un balanç sanejat, són tècnicament viables i compten amb un equip i una estructura adequats per assolir els objectius socials i econòmics marcats.

En la pràctica, algú pensarà que aquestes suposicions deixen fora moltes d'entitats de l'economia social. En realitat, sols indiquen, en el pitjor dels casos, la feina prèvia, abans de poder accedir al finançament estable sense garanties que s'entén generalment quan es parla d'inversió i especialment d'inversors privats.

El que pretenc amb aquest article és assenyalar els punts febles per facilitar l'apropament entre dues visions que per ara estan allunyades i que els nous temps obliguen a aproximar: la lògica del capital i la dels emprenedors i empresaris col·lectius de l'economia social, solidària i cooperativa.¹

Per a mi, una empresa social es defineix no tant pel que fa, com per amb qui, per a què i com ho fa. I és social en l'essència i en les formes i es basa en una empenedoria col·lectiva amb un lideratge distribuït i divers. Crec que, en aquest sentit, les característiques definidores de les empreses socials són:

- Propietat col·lectiva en mans dels beneficiaris de l'objecte social.
- Control democràtic, un sistema de presa de decisions sense lligam entre capital i poder.
- Escalat salarial raonable, on la diferència entre qui més i qui menys guanya no sigui de més de 5 vegades.
- Reinversió majoritària dels beneficis.
- Ingressos provinents de la venda de productes o serveis.

Aquestes empreses contenen potencial transformador de la societat, mentre que si s'atén únicament a la finalitat i es limita a les empreses amb objectius socials o mediambientals, els efectes són pal·liatius sense força transformadora de les relacions econòmiques ni de la societat. No és d'estranyar que hi hagi governs conservadors impulsant l'empenedoria social amb l'objectiu d'aprimar encara més les funcions de l'estat.

Sense que el percentatges s'hagin de prendre literalment, la ponderació en l'estudi tècnic dels projectes d'empenedoria típicament és la següent:

Pràcticament no existeixen consultories que tinguin la capacitat, la sensibilitat i la metodologia necessàries per acostar l'economia social, solidària i cooperativa, d'una banda, i els inversors de capital, de l'altra.

Idea de negoci (què fem):	15%
Model de negoci (com generem ingressos i tinc beneficis):	30%
Equip gestor (amb qui i com ho fem):	55%

Amb percentatges lleugerament diferents, és d'un exemple posat per un inversor de capital risc a Silicon Valley. L'equip és la peça clau, un bon equip pot transformar un mal negoci en un de rendible i resoldre els entrebancs que hi apareixeran amb la diligència i lleialtat pròpies d'un bon gestor. I aquest element és el més important per a qualsevol inversor.

Presento a continuació de forma esquemàtica i no exhaustiva alguns dels elements que dificulten el progrés d'un incipient mercat d'inversions socials a casa nostra. Aquest recull està basat en la meua experièn-

cia com a financer, però també incorpora les observacions des d'altres mercats més madurs en aquest camp de la inversió social, com són el britànic o el francès.

En alguns casos, les barreres ens assenyalen una mancança; en la majoria de casos la solució depèn del compromís i l'acció comuna que s'emprengui des del mateix moviment d'economia social, solidària i cooperativa¹, en d'altres casos cal la intervenció d'agents externs i recursos aliens.

He fugit especialment de posicions victimistes, acusatòries o exculpatòries, per tal d'adoptar una posició relativament objectiva des de la qual poder construir a partir de l'anàlisi de les mancances aflorades i les solucions que, des del moviment, es puguin adoptar.

He intentat agrupar aquests elements per facilitar la comprensió i el treball que se'n pugui derivar per resoldre'ls.

Informació

1. **Informació asimètrica:** els empresaris tenen més informació sobre els projectes empresarials que els prestamistes. En massa ocasions, la informació aportada no pot ser verificada de forma objectiva pel prestamista. Ajudar a contrastar la informació pot ser un gran ajut, a l'hora que mostra un nivell de coneixements i transparència que sempre seran ben avaluats.
2. **Els dossiers d'inversió estan insuficientment preparats** (incomplets, optimistes, mal presentats, sense coixins...), especialment en el cas de l'emprenedoria. Les capacitats dels emprenedors són naturalment unes altres i també entre els petits empresaris socials. Aquest és un fet comú a tots els països que conec, la diferència està en les estructures de suport de què està dotat el sector o les mateixes entitats financeres per tal de facilitar uns bons dossiers.
3. **Manca d'informació sobre el retorn social de la inversió:** ni la metodologia d'anàlisi del retorn ni l'avaluació de la implicació amb l'entorn no compten amb el mínim consens per poder disposar d'informació mínimament objectiva. Per a alguna tipologia d'inversors, aquest pot ser un element clau. Molt més ara, que desapareixen les obres socials i tan sols es parlarà de responsabilitat social corporativa.
4. **Confusió sobre la terminologia,** no hi ha un lèxic unificat, fet que comporta malentesos. Inversions d'impacte, inversions socials, in-

versions socialment responsables són expressions utilitzades per referir-se de vegades al mateix concepte, per exemple. Alhora, hi ha una tendència especialment remarcada entre algunes escoles de negoci a utilitzar els termes en anglès sense fer cap esforç de normalització, per exemple es parla dels “social impact bonds”. Això quan no es pretén simplement importar conceptes que són aliens a la nostra cultura, encara que perfectament vàlids a d’altres països.

5. **Coneixement imperfecte** sobre inversions existents: quantes són, quines característiques, qui les ha fet..., sol ser difícil accedir a aquesta informació. Junt amb la manca d’un llenguatge unificat, és símbol de la immaduresa del sector. El mercat d’inversors i d’inversions és opac. Les xifres de què es disposa sobre el sector són molt diferents segons la font i estan anormalment inflades.

6. **Manca d’informació o credibilitat sobre la política del Govern** respecte del sector: els canvis freqüents o la indefinició poden afectar els negocis socials amb esquemes de col·laboració públic-privat. Però, sobretot, introdueixen un element de desconfiança entre els inversors.

Competència imperfecta

1. **Elevats costos de transacció:** les despeses de preparació dels dossiers i l’acompanyament per a la inversió són alts. Per a molts inversors, l’estudi és el mateix si s’inverteixen 20.000 que 500.000 euros, mentre que evidentment el pes relatiu dels costos de transacció no ho és. Algunes societats no inverteixen per sota de 150.000 euros. D’altres recorren a solucions basades en aportacions pro-bono de grans consultores.
2. **Manca de casos coneguts** per establir costos estàndards, cada cas es converteix en un cas únic. Especialment a casa nostra, la manca d’exemples ho dificulta enormement. Algunes experiències en l’àmbit de l’emprenedoria, tractades de forma massiva des de l’administració anterior, han facilitat procedimentar i pautar l’acompanyament als projectes, però no conec cap experiència similar en l’àmbit de la preparació per a la inversió. Els programes engegats com la Xarxa Agrosocial de Catalunya Caixa i Momentum d’ESADE-BBVA són, sens dubte, un primer pas que cal que tinguin la continuïtat suficient.
3. **Inexistència de brokers socials** que puguin assessorar inversors i empresaris alhora. Pràcticament no existeixen consultories que tinguin la capacitat, la sensibilitat i la metodologia necessàries per acostar els dos mons.

Els productes de finançament estable per a cooperatives haurien de situar-se en terminis entre 10 i 20 anys, almenys, sempre en consonància amb el projecte i les inversions associades.

4. **Inexistència de mercat secundari**, especialment important per facilitar la sortida o el recanvi dels inversors. Aquest fet és una característica derivada tant de la immaduresa del mercat com dels productes fins ara existents que ho fan impossible; en general són a terminis curts sense l'estabilitat necessària.
5. **Eliminació artificial de la demanda**, aquesta pot ser derivada cap a donacions, ajuts o capital "gratuït". Cada vegada hi ha més gent que reclama un entorn favorable per a les donacions, per a la filantropia. A mi em sembla molt bé, però d'una banda sona a caritat i, de l'altra, ningú no confiarà en una empresa que basi la sostenibilitat econòmica en aquestes fonts. No obstant això, un nivell de "donacions/ajuts" pot ser convenient en alguns sectors, sobretot en la fase inicial dels projectes.
6. **Manca de productes adaptats** a les característiques pròpies dels projectes de l'economia social, solidària i cooperativa. D'entrada, moltes cooperatives presenten uns marges ajustats, amb una capacitat de generació de fons baixa en relació amb els estàndards a què estan acostumats des del sector financer tradicional. En canvi, la capacitat de resistència, de les empreses cooperatives especialment, és superior a la dels negocis basats en el capital. En conseqüència, no és que no es pugui tornar el deute, és que es necessita més temps perquè el *cash-flow* és menor. Els productes de finançament estable per a cooperatives haurien de situar-se en terminis entre 10 i 20 anys, almenys, sempre en consonància amb el projecte i les inversions associades. A més, figures com les del títol participatiu, perfectament regulat a França, o del soci col·laborador, no han tingut un desenvolupament apreciable a casa nostra.
7. **Metodologies d'anàlisi no adaptades** a les característiques dels projectes de les empreses socials. Per exemple, l'anàlisi feta des de les societats de capital d'empreses no capitalistes, com les cooperatives, pondera quasi exclusivament la generació de benefici econòmic i en particular no té en compte, o fins i tot considera com a negatives, característiques com ara una propietat col·lectiva distribuïda, sense majories; tampoc no valora el procés de control democràtic, ni la producció de béns i serveis socialment útils, ni la implicació en l'entorn.
8. **Separació entre poder polític i econòmic**. Podem dir que la presència de societats de capital disposades a participar de forma important en empreses sense poder polític equivalent és encara insignificant. Encara que la legislació actual deixa bastant llibertat a les cooperatives per regular els drets polítics dels socis col·laboradors, es tracta d'una figura poc utilitzada. En algunes empreses hi ha

En algunes empreses hi ha desconfiança a l'hora de permetre l'accés de tercers als seus òrgans socials, quan en realitat la presència d'un conseller independent o d'un inversor pot ser d'un gran ajut, ja que aporta metodologia, coneixement i objectivitat.

desconfiança a l'hora de permetre l'accés de tercers als seus òrgans socials, quan en realitat la presència d'un conseller independent o d'un inversor pot ser d'un gran ajut per a l'empresa, ja que aporta metodologia, coneixement i objectivitat.

9. **L'autoregulació**, aquest avantatge pot ser vist pels inversors com un element d'arbitrarietat en la presa de decisions. Per exemple, es pot posar en dubte que determinats esforços realitzats per un equip gestor els mantingui un nou equip i, per tant, introdueix un element d'incertesa, sempre des de l'òptica de l'inversor.

Externalitats

1. **Els negocis socials estan subjectes a externalitats** que no s'inclouen en els preus: no existeix un mecanisme comunament acceptat de mesurar i valoritzar el retorn social; alguns beneficis socials poden ser a molt llarg termini i, per tant, difícils d'incorporar; en alguns casos, els estalvis induïts poden ser gaudits per tercers i no poden ser capturats per l'inversor.
2. **La manca d'informació objectiva** sobre els costos associats a determinats serveis o situacions dificulta l'aparició de propostes basades en els estalvis compartits. Per exemple, els costos associats amb el canvi climàtic són difícils de predir.
3. **Legislació complexa i antiquada**. Per exemple, en el cas de les cooperatives on les competències estan descentralitzades i existeixen més de deu legislacions autonòmiques diferents amb algunes particularment pesants i limitadores, i amb una llei de beneficis fiscals que ja té 30 anys.
4. **Fragmentació i inestabilitat** de recursos i capacitats, especialment en el cas de les diferents administracions. Això dificulta l'aparició d'un sistema estable de capacitació, acompanyament, finançament i avaluació de projectes.
5. **Inexistència de models per a l'escalabilitat** de les innovacions socials. Les estructures d'adquisició de béns i serveis, siguin o no de l'administració, no estan adaptades a les característiques dels projectes d'innovació social.

Barreres culturals

1. **Manca d'habilitats empresarials** entre els emprenedors. Especialment en l'àmbit de la gestió financera i la comercial. Els empresaris socials estan focalitzats a resoldre el “problema”/oportunitat” social, si és que no consideren directament com una pega el factor financer.
2. **Manca de cultura** en relació amb els productes de finançament a risc, sense garanties. Per començar, hi ha una majoria de cooperatives que no remunera el capital dels socis. Moltes empreses cooperatives transmeten una cultura per a la qual l'aportació obligatòria al capital per accedir a la condició de soci és com un peatge, que no te cap relació amb les necessitats de finançament de l'empresa.
3. **Aversió al risc entre els emprenedors socials.** Traduït, per exemple, com aversió als compromisos derivats de l'endeutament extern o l'aportació de garanties personals.
4. **Aversió al risc entre el inversors**, especialment entre els “convencionals”, fet que suposa que n'hi hagi pocs de disposats, que el volum de finançament disponible sigui baix i el cost elevat.
5. **Manca de comprensió**, especialment per part de l'administració, del què és una empresa social. La majoria de la gent pensa que no pot tenir beneficis, per exemple, o que tan sols són les organitzacions sense ànim de lucre.

Nota:

- 1 Atès que la Llei d'economia social no contenta quasi ningú, que el mercat de què parlem és intuïtivament petit i que a tothom li convé un tractament unitari, parlaré d'economia social, solidària i cooperativa, que engloba totes les famílies i gairebé tots els projectes que podrien entrar a formar part del “mercat objectiu” dels instruments d'inversió.

LA FINALITAT DEL COOPERATIVISME: LA SUBSTITUCIÓ DEL CAPITALISME

Félix Pardo*

A l'entorn de la llibertat

Les expressions “lliure empresa” i “lliure mercat” utilitzades en la definició del capitalisme són termes més propis del llenguatge filosòfic que del llenguatge econòmic, però han servit per guanyar la batalla per l'hegemonia intel·lectual i cultural del liberalisme econòmic en la nostra societat. La formulació de la propietat privada com un dret natural de l'ésser humà apel·la als nostres sentiments més primitius com a depredadors, a la possessió i el gaudi particular de béns. La resposta favorable de l'individu és immediata. I les complicitats que genera en la seva defensa arriben a ser brutals en posar la raó al servei de l'instint. La legitimació del benefici privat de la propietat incita a l'egoisme i a l'avarícia, l'afany de lucre sense cap límit i la consegüent explotació del treball. Eximeix l'individu de tot compromís i responsabilitat envers la seva comunitat. Per aquest motiu s'afirma que la societat, a través de les seves institucions polítiques, no ha d'interferir en

les activitats econòmiques dels individus. No obstant això, s'obvia que la llibertat no està en les empreses ni en els mercats. La llibertat està en les persones. I la defensa i vindicació de la nostra llibertat exigeix anteposar les persones a les institucions i a les ideologies.

La competència i el benefici no són els signes que ens defineixen com a espècie. Potser ho sigui en la nostra condició animal, però no en la nostra condició humana que s'expressa en la constitució d'un subjecte ètic. El signe que millor ens defineix és la cooperació. El llenguatge, el treball, la tècnica, l'art i el pensament són el resultat de la cooperació. Els èxits més grans de la nostra cultura mai no s'haurien assolit en la lluita de tots contra tots, per la força. En canvi, la ideologia liberal ha inventat la imatge d'un ésser humà autàrquic, un ésser únic que creu trobar en la seva individualitat la capacitat per millorar les seves vides. El liberalisme ha glorificat fins a tal extrem l'individualisme que la llibertat individual s'ha anteposat a la justícia social, i amb això ha afeblit les formes de vida comunitàries i els principis universals, la qual cosa ha portat inevitablement a la violència.

Vistos els fets, la causa de la llibertat no pot ser altra que la de la dignitat de l'ésser humà, però no la de cada individu amb abstracció de la societat, sinó la de tots els individus com a subjectes ètics d'una comunitat. I la millor contribució per a aquesta causa és el desplaçament d'aquella imatge liberal de l'ésser humà per una de nova que no obeeixi ja als instints i a la força, sinó a la raó i al dret. Cal concebre un nou subjecte ètic en el marc de la cooperació. D'aquí ve la importància de l'empresa cooperativa, perquè la seva organització i funcionament fan possible l'emergència d'una nova realitat social en què troba la seva extensió i eficiència aquest nou subjecte ètic.

Camins idonis per a la justícia

La formulació de la propietat privada com un dret natural de l'ésser humà apel·la als nostres sentiments més primitius com a depredadors, a la possessió i el gaudi particular de béns.

Les crisis financeres i econòmiques que es vénen succeint des de les últimes dècades del segle passat, i cada vegada amb més freqüència, no són un cicle més del sistema capitalista, sinó la instauració d'un nou ordre econòmic que té en el xoc social la seva manera d'operar, tal com ha denunciat Naomi Klein. Si fins llavors el capitalisme mantenia una tensa i hipòcrita relació amb la justícia, ara està en oberta contradicció amb l'ideal de la bona societat d'una manera cruenta i cínica. La superació del capitalisme és, per tant, un objectiu legítim, no només per ser un sistema que no pot garantir la justícia, com s'ha afirmat no sols des de la tradició socialista sinó també des de la tradició liberal, des de John Rawls en endavant, sinó també perquè s'ha convertit en el seu principal obstacle. No obstant això, els camins que s'han seguit fins avui en aquesta direcció pels qui compartim aquesta meta no ens han conduït al fi desitjat.

Tots hauriem de saber, per les lliçons de la història i de la pròpia experiència, que de l'elecció de les propostes i accions dirigides a la realització de la justícia depèn en gran mesura l'èxit o el fracàs de la nostra vida social. Tanmateix, una de les tasques més difícils de realitzar en el si de tota societat és coordinar les metes personals amb les d'altres persones. Per mobilitzar una majoria social cap a la justícia, no solament hem de proposar metes que estiguin orientades per pràctiques comunitàries i principis universals, amb la menor ambigüitat possible, sinó que també hem d'evitar la lluita pel poder que ens divideix en amics i enemics polítics. En aquest sentit, la cooperativa és l'únic model d'organització econòmica que salva aquests dos obstacles, perquè, d'una banda, a diferència d'altres formes d'empresa, les seves metes no apunten als interessos de l'individu sinó als de la comunitat, l'avaluació és sempre més objectiva i commensurable, i d'altra banda, les energies que mobilitza no persegueixen la competència sense límit o la pròpia supervivència a qualsevol preu, sinó la relació equitativa amb els diversos agents econòmics i socials del seu entorn.

De fet, la cooperativa és l'única empresa que té com a finalitat la justícia i és, d'una manera natural, l'alternativa més plausible i factible que tenim al model d'empresa capitalista. Tanmateix, aquest ideal s'omet massa sovint entre molts cooperativistes que no volen veure que és impossible la coexistència de l'ajuda mútua amb el lucre si el que de veritat es persegueix és un sistema econòmic més just i una organització empresarial més humana. Així mateix, pels principis i els valors que defineixen l'empresa cooperativa, aquesta organització constitueix no només la via democràtica per pressionar l'individu a constituir-se com a subjecte ètic, sinó també un límit legítim a la llibertat individual postulada des de la ideologia liberal, en la mesura que confronta el treball social i ecològicament responsable a unes activitats mercantils que ens condueixen irreversiblement a la destrucció del medi, de les formes de vida comunitàries i a la polarització de les nostres societats entre una elit capitalista i una població sotmesa als dictats dels més afavorits, ja sigui per la loteria de la naturalesa o de la societat.

Evitar situacions paradoxals

Després de dos segles de lluita política contra la dominació i l'explotació en el sistema capitalista, cal preguntar-se si no ens hem equivocat de camí en la recerca de la bona societat, si no hem emprès camins contradictoris amb les metes proposades, els quals ens han portat a fracassos inevitables. O és que es pot imposar per la força una democràcia? És que podem exigir a un individu que sigui lliure o tota una societat que sigui feliç sobre el criteri d'unes opinions o preferències? Penso que l'únic que podem exigir de forma legítima és la justícia entesa com a tracte equitatiu entre les persones. I per això mateix entenc que la prio-

ritat de la lluita política s'ha de desplaçar a favor de la lluita econòmica. És important no oblidar que la institució sobre la qual es fonamenta el poder en el sistema capitalista és la propietat privada dels mitjans de producció i dels recursos financers. Qui posseeix la propietat de les empreses i les entitats de crèdit té el poder real en la societat capitalista. I la seva gestió comporta que una societat sigui justa o injusta. Els ciutadans ja fa temps que hem assolit els drets polítics però el seu exercici, fins i tot de la mà dels governs d'esquerra, amb prou feines té influència en aquesta institució o en la seva gestió, ja que poc pot fer front a les injustícies que causa.

Quan projectem una alternativa al capitalisme podem travessar diferents etapes, totes racionals però no totes raonables, i només en aquestes últimes hauríem d'abocar la nostra intel·ligència per assolir aquest projecte. Perquè només el camí d'allò que és raonable ens salva de les derives antihumanistes, totalitàries o autoritàries dels projectes socials. Aquestes etapes no tenen entre elles un ordre cronològic determinat, ja que de vegades es poden presentar alhora i d'altres en diferents seqüències. De les tres que enumerem tot seguit, només l'última assoleix un grau de maduresa en funció de la seva raonabilitat:

- 1) Una etapa utòpica, en què s'han concebut models ideals d'impossible compliment, ja sigui per la naturalesa excèntrica de les seves idees, ja sigui per les limitacions de la naturalesa humana.
- 2) Una etapa experimental, en què s'han assajat propostes concretes però que han resultat fallides, tant per factors externs com interns de les societats on s'han implantat, en part pel seu dogmatisme polític.
- 3) Una etapa realista, en què han emergit i fructificat empreses no mercantils (com és el cas de les cooperatives) i un mercat social que han aguantat el pas del temps i que competeixen en eficiència tècnica i econòmica amb les empreses i el mercat capitalistes.

La novetat d'aquesta tercera etapa consisteix en el fet que el seu desenvolupament no s'ha originat sota la pressió de la ideologia liberal ni per l'emulació de l'eficàcia econòmica de l'empresa capitalista en l'acumulació del capital, com tampoc no s'ha originat en els dissenys institucionals dels governs d'esquerra i de les seves respectives intervencions en l'economia. El desenvolupament de les cooperatives té l'origen en les iniciatives dels ciutadans i de la societat civil que han aplicat uns criteris realistes a partir de la seva anàlisi del mercat, d'acord amb uns valors i principis ètics, a les seves activitats econòmiques. El cooperativisme ha posat de manifest que la cultura emprenedora no és un patrimoni del capitalisme, així com que el mercat social que construeix

*El signe que
millor defineix la
condició humana
és la cooperació.*

fora de la lògica de l'explotació del treball tampoc no és un patrimoni del socialisme de planificació centralitzada.

La conquesta de la plena ciutadania

La ciutat és, en essència, un espai cooperatiu i l'exercici de la ciutadania a la recerca de solucions als problemes de la vida social, en tant que exigeix coordinar metes, aspiracions i conductes entre tots els ciutadans, té en l'organització cooperativa el mitjà més adequat per al seu foment i desenvolupament. En aquest punt la tradició liberal reformista que arrenca amb J. Stuart Mill avantatja amb escreix la tradició socialista. La font de solucions no està en l'Estat sinó en els ciutadans per la senzilla raó que aquests són els primers interessats a buscar les millors condicions per assolir la seva felicitat i la justícia social. Les administracions públiques es poden posar del costat dels ciutadans, però no han d'usurpar el seu paper com a principals agents econòmics perquè, tal com el fracàs de la direcció centralitzada de l'economia ens ensenya, la seva acció resulta menys eficient i, pitjor encara, pot conduir-nos a sistemes socials totalitaris. En aquest sentit, l'esquerra té encara per endavant el repte de desplaçar el vell lema que anteposa l'Estat al ciutadà.

D'altra banda, els problemes de la vida social només es resolen de manera eficaç quan inclouen al major nombre possible d'afectats i al mateix temps es respecten els valors cívics que fan possible la convivència i la construcció de la ciutat. Només quan s'integren els projectes individuals en els projectes comunitaris, quan es comparteixen uns mateixos interessos, quan es col·labora de manera que s'obté de cadascú el millor i s'obté del conjunt els millors resultats, emergeix aleshores el capital intel·lectual d'una societat. Del seu èxit depèn, per tant, la solució més eficaç dels problemes socials, que no és altra cosa que la justícia. Per això mateix les empreses cooperatives han de competir amb les empreses mercantils en la seva gestió del capital intel·lectual. Encara més: les cooperatives han de liderar la tendència actual de convertir el capital intel·lectual en el principal actiu econòmic de l'empresa, en la seva autèntica font de riquesa. En el compliment d'aquest objectiu no només es juga l'empresa cooperativa la seva raó de ser i la seva demarcació respecte de les altres cooperatives espúries, sinó la construcció d'un model d'organització social compatible amb la justícia.

D'altra banda, l'autèntica emancipació econòmica no passa per la millora de les condicions del treball assalariat, sinó per la transformació d'aquesta forma de treball, que serà sempre una relació de dominació basada en la coacció i la por. Només quan els treballadors siguin els propietaris dels seus mitjans de producció es podrà garantir el control democràtic de l'economia i dels mercats, és a dir, de les nostres condicions materials de vida, de les quals depèn la nostra llibertat i la igualtat

d'oportunitats. En aquest sentit, els sindicats de classe haurien de fer una profunda reflexió sobre el paper que han de jugar no únicament en relació amb les cooperatives, sinó també pel que fa a la meta de la superació del capitalisme. Mentre segueixin existint treballs forçats per la necessitat i la violència de classe en l'eufemísticament anomenada lliure empresa, és obvi que no poden deixar d'emprendre la defensa dels drets dels treballadors i la millora de les seves condicions laborals. Però no em sembla raonable que no tinguin un altre horitzó que el de guanyar poder de decisió en l'empresa capitalista a través dels convenis col·lectius o de la promulgació de decrets i lleis, perquè en la seva relació dialèctica amb el capital no s'obté la superació del capitalisme, sinó únicament la hibridació del sindicalisme amb aquest, i per tant la permanència d'un sistema econòmic injust sota noves formes d'exercir el seu poder. Al meu entendre, els sindicats haurien de prendre com un dels seus principis estratègics la transformació de l'assalariat en propietari dels mitjans de producció, i l'instrument que tenen al seu abast és el cooperativisme.

La transició a la democràcia econòmica

Però les cooperatives, per si mateixes, no tenen prou força per produir un procés de transició cap a un nou sistema social més enllà del capitalisme. Sense altres instruments econòmics no passarien d'un estat de coexistència amb les empreses capitalistes. Els instruments que necessita per realitzar aquesta transició són nombrosos, com ara la renda bàsica, els pressupostos participatius, les clàusules socials del sector públic, l'etiqueta social i el balanç social, però entre tots ells els més decisius són el consum responsable i la banca ètica.

Pel que fa al consum responsable, podem sintetitzar els principis que inspiren la seva pràctica en els tres següents: 1) el reconeixement de la dimensió ètica en el consum, en identificar el consumidor amb el ciutadà que promou una societat justa i una economia sostenible; 2) el control de les decisions al marge de la moda i la publicitat, i 3) la consideració de l'acte de consum com un vot a favor de les empreses que promouen els valors amb què ens identifiquem i que es poden condensar en el respecte per les persones i pel medi ambient. La posada en pràctica d'aquests principis representa una poderosa eina per a la transformació del sistema capitalista en la mesura que promou una subversió de la seva lògica de creixement sense límit basat en el consumisme, l'obsolescència tecnològica programada i el crèdit.

*La cooperativa és
l'única empresa
que té com a
finalitat la justícia
i és, d'una
manera natural,
l'alternativa més
plausible i factible
que tenim al
model d'empresa
capitalista.*

Si considerem el funcionament del mercat social com una realitat que emergeix en la confluència i l'articulació de tot un seguit d'iniciatives ciutadanes i de la societat civil, sense ànim de lucre i amb l'única finalitat del bé comú i l'interès general, entre les quals cal destacar el cooperativisme, la banca ètica i el consum responsable, podem observar com

aquest darrer proporciona els ingressos necessaris per a l'existència de les cooperatives en prioritzar el consum dels seus productes o la utilització dels seus serveis, i com l'estalvi que genera proveeix els fons de la banca ètica, els productes financers dels quals també són prioritzats en l'ús responsable dels serveis bancaris, uns fons amb què es pot finançar les cooperatives. D'aquesta manera, l'estalvi privat es vincula a la inversió productiva de les empreses cooperatives a diferència de la pràctica habitual del sistema financer capitalista, en què l'estalvi busca fonamentalment la rendibilitat més alta mitjançant inversions especulatives. En conseqüència, el consum responsable és l'instrument dinamitzador del mercat social. Representa el punt de suport sobre el qual poden operar les cooperatives i la banca ètica en qualitat de palanques que desplacin el capitalisme com a sistema econòmic central i hegemònic de la nostra societat.

D'aquesta manera, les cooperatives, al costat de la banca ètica i el consum responsable, representen els principals instruments que tenim a la nostra disposició per aconseguir la meta de superar el capitalisme, en la mesura que creen una sèrie d'interrelacions i sinergies en aquesta mateixa direcció. En el seu conjunt promouen una gran varietat de dinàmiques socials que poden arribar a integrar-se a través del balanç social, i configuren així una nova realitat econòmica, el mercat social. I justament aquesta xarxa d'experiències i organitzacions posades al servei de l'ideal de la bona societat, és a dir, d'una societat que té com a meta la justícia, és el que podem arribar a concebre com a democràcia econòmica. Certament la via de transició del capitalisme a la democràcia econòmica ja la tenim. Ara només falta posar-nos mans a l'obra.

* Félix Pardo és membre del Projecte Democràcia Econòmica

BIBLIOTECA
de la **FUNDACIÓ ROCA I GALÈS**
ESPECIALITZADA en COOPERATIVISME
al vostre servei

Horari: dilluns i dimecres de 10 a 13 h
dimarts i dijous de 16.30 a 19 h

Aragó, 281, 1r 1a - 08009 Barcelona
Tel. 932 154 870 Fax 934 873 283
biblioteca@rocagales.org

consulteu el catàleg al nostre web:
www.rocagales.org

SERVEI DE DONACIÓ GRATUÏTA DE LLIBRES

Agraïm la col·laboració de totes aquelles persones i entitats que amb les seves donacions han contribuït a assolir els 5.000 exemplars que actualment la nostra biblioteca pot oferir als seus lectors

Segueixen arribant nous llibres, i a fi d'obtenir l'espai necessari, estem reestructurant la biblioteca, retirant les obres de les quals disposem més d'un exemplar i d'aquelles que no tracten específicament dels temes sobre els quals estem especialitzats.

Cada mes, la biblioteca de la Fundació Roca Galès publica a Cooperació Catalana un llistat de 15 títols que podran ser obtinguts de forma gratuïta per qualsevol persona o entitat que hi estigui interessada.

APUNTS PER AL DEBAT. REPTES DE LA SOCIETAT I EL TERCER SECTOR¹

Guillermo Rojo Dommering

Introducció

L'article vol aprofundir en el debat al voltant de la intervenció social i la col·laboració publico-privada, entenent que són conceptes que repetidament esmentem i fem servir però que tenen diferents lectures i models possibles. Conceptes, el de la intervenció i la col·laboració publicoprivada, que estan actualment a l'ordre del dia a causa del qüestionament en què es troba immers l'estat del benestar. No són debats nous, però potser avui tenen especial publicitat i actualitat.

Aquest article és una primera aproximació i versió², a manera de document de treball no exhaustiu, ni acadèmic, que tracta d'animar cert debat que considerem estratègic i necessari a les

cooperatives i al tercer sector tenint en compte el context actual en què ens trobem, partint de la necessitat d'enfortir i establir un marc mínim que sigui comú al sector. Per tot això, s'han intentat recollir diverses veus³ que poguessin il·luminar els diferents punt de vista, perspectives i matisos que hi ha en els aspectes que tractem.

El punt de partida de tota la reflexió és la intervenció social, una intervenció social que en l'article considerem des de dues dimensions: una primera més normativa, de marc, que ens informa i ens parla de la política pública i l'estat, i una segona, que ens parla de la implementació de les polítiques públiques, de la seva posada en pràctica sobretot en l'àmbit social, de les polítiques socials i de l'atenció a les persones. En aquest context no és fàcil parlar d'intervenció social, però creiem que és fonamental fer-ho.

L'estat de la qüestió

El debat necessari sobre l'estat del benestar i les polítiques públiques (i en concret de les polítiques socials que ens ocupen), sobre els béns públics i l'avaluació, sobre la cosa pública en general, no és fàcil de fer tenint en compte, d'una banda, la idiosincràsia de l'estat i el país, i en concret del desenvolupament de l'anomenat estat del benestar, fruit d'un devenir històric particular (monarquies i dictadura, amb algunes excepcions modernitzadores que van durar anys i l'actual democràcia) que ha representat un desenvolupament deficitari (comparativament amb Europa occidental) i una cultura desafecta envers allò públic amb una forta càrrega (percepció) clientelar. Sobre el particular és interessant, per exemple, observar la creixent culpabilització del funcionariat. D'altra banda, perquè ens trobem en un context actual de retallades i polítiques d'austeritat, una situació que no permet un debat tranquil i profund, sinó que ens empeny a posicions reactives i defensives.

El context de retallades i polítiques d'austeritat no permet un debat tranquil i profund sobre l'estat del benestar i les polítiques públiques, sinó que ens empeny a posicions reactives i defensives.

En la situació actual, es pot reconèixer que les administracions públiques estan immerses en un moment d'impàs i que les seves polítiques i accions són purament reactives i enfocades a reduir el cost. Igual opera el sector, en dos sentits: la primera configurant la plataforma "Ni un pas enrere"⁴, i la segona reaccionant cadascuna de les entitats per aconseguir més eficiència empresarial.

Una administració pública i gran part de l'opinió publicada plantegen una visió exclusivament economicista sobre l'estat del benestar i les polítiques socials. Unes polítiques que s'identifiquen com una despesa i no pas com una inversió de futur (generació d'ocupació, reducció de l'economia submergida, etc.). En aquest sentit, considerem preocupant l'aplicació de la doctrina thatcheriana del *there is no alternative* (aquesta coincidència no és gratuïta, sinó que en gran mesura hi participen

receptes, discursos i polítiques amb una diferència de 30 anys), acompanyat amb una autoimmolació d'home d'estat (tenim les dues versions, vegeu Zapatero o el darrer Mas en la seva entrevista a TV3, on públicament renuncien a fer política, això sí, decidint d'antuvi quines són les prioritats, els nostres interessos i les reformes a fer com una cosa inevitable, neutra i tecnocràtica) i com a alternativa ja s'han preocupat d'anunciar i mostrar el caos i el desordre (doctrina del shock⁵; la criminalització de la protesta no és gratuïta). L'única via és la renúncia a una política fiscal, la reforma constitucional monetària i el control del dèficit, que ja es postulava als anys 90 amb força. No oblidem la figura del Sr. Barea en l'oficina de pressupostos en el primer govern Aznar. És interessant veure ara la proposta realitzada aquests dies pel FEDEA en aquest mateix sentit. Així doncs, ens trobem amb idèntica conceptualització classista⁶ del Banc Central Europeu amb les seves funcions i que tant patim, així com la seva ja famosa carta sobre la qual se sostindrà l'enèsima reforma laboral.

Tot plegat ens situa en un panorama on ja no es parlen de drets i de justícia sinó de compassió i actituds, en una desresponsabilització creixent dels poders públics sobre qüestions legislades a diferents nivells⁷. Ens trobem, doncs, amb debats molt defensius i reactius on ens centrem en la defensa i reivindicació de la titularitat i la garantia pública sobre i de determinats drets i serveis. Aquest context impedeix la possibilitat de fer un debat serè, tal com apuntàvem, sobre qüestions bàsiques que s'assenyalen més endavant i que són fruit de canvis sobrevinguts a les darreres dècades. L'estat del benestar i els seus serveis han estat dissenyats i construïts sota un prisma, podríem dir del segle XX, consistent a donar solució de forma centralitzada a problemes estandarditzats, i és clar que necessiten canvis importants però diametralment diferents dels que es plantegen. En un moment de crisi, el sector planteja la necessitat de més polítiques socials per fer front a les situacions que s'estan provocant. Calen més polítiques socials però des de la proximitat (espais de quotidianitat, comunitaris i de convivència), que siguin més participades (corresponsabilització, codisseny i cogestió, etc.) i de més qualitat (avaluades, eficients, millorant les metodologies d'intervenció, etc.) i no des d'una perspectiva i uns posicionaments quasi de liquidació (per exemple, avaluar per privatitzar) o criminalitzant els receptors del PIRMI i les persones aturades. Estat del benestar sí, però radicalment diferent. Una mirada que sigui hereva de veure la crisi també com a oportunitat, no per enderrocar l'Estat del benestar, sinó per deconstruir-lo i repensar-lo.

Aquest context ens marca d'alguna manera condicions no merament conjunturals, sinó que ja formaran part del nostre paisatge futur. Hi ha canvis que s'estan implementant amb un caràcter definitiu (segurament hi haurà un empobriment real del país, l'estat serà diferent,

la inversió mai no serà la mateixa, etc.). En aquest sentit, ens sembla important remarcar que el final de la crisi vindrà, no recuperant el creixement i les quotes de consum d'antany, sinó amb un horitzó i un paisatge nous que estiguin més d'acord amb certes quotes de decreixement i sostenibilitat. Per això esdevé més necessari que mai compartir i construir el model d'intervenció social que volem des de les dues accepcions esmentades anteriorment.

Col·laboració publicoprivada

En la situació actual, ara mateix no hi ha un posicionament clar des de l'Administració pública de com resoldre aquest dilema. Estem davant d'una política reactiva de contenció de la despesa, encara que és una exigència social que no només es pot resoldre des de paràmetres econòmics. Actualment l'administració pública identifica a curt termini l'estalvi i la retallada amb la necessitat de trobar actors amb capacitat de finançament, de gestió i d'inversió.

Des de la Unió Europea s'ha anat animant i generant, per un cantó, certes pràctiques de col·laboració publicoprivada i la seva conceptualització de la mà de la modernització de les administracions públiques, la implementació de models de governança, inaugurant altres formes de fer polítiques públiques que estiguin més en consonància amb la complexitat i diversitat creixent de les societats i les noves problemàtiques. Aquesta estratègia cobra sentit amb la incorporació dels principis de transversalitat i de corresponsabilitat. Hem d'apuntar que el seu desenvolupament ha estat desigual i els seus fonaments, dispersos. Un clar exemple d'això el constitueixen les diferents aproximacions i teoritzacions que es fan sobre el tema. Partim d'una situació desigual en comparació d'Europa on hi ha hagut un desenvolupament polític més decidit i clar; en canvi aquí podem parlar actualment d'un sistema mixt.

Per l'altre cantó, hem d'anotar que ha estat intoxicat per la tendència a l'externalització de la prestació de serveis, la qual moltes vegades s'ha viscut com una privatització *de facto* per diversos sectors (coincidint amb el desenvolupament de la directiva de serveis, etc.).

Estem davant de la identificació de la necessitat de fer intervenció social d'una altra manera, on canviï de forma radical la relació i la interlocució dels poders públics amb les entitats i la ciutadania. Com diem, s'ha anat avançant en aquest aspecte però de forma irregular.

La radicalització democràtica, conjuntament amb la de proximitat, s'apunten com a elements centrals en aquesta modelització de la intervenció social. Aquesta radicalització pot tenir diferents elements,

d'acord amb Ricard Gomà: impulsant accions comunitàries (elements que incorporen i vehiculen solidaritat horitzontal, generació de vincles, xarxes de capital social crític, són exemples de com es poden incorporar lògiques participatives en l'estat de benestar), les experiències de cogestió i autogestió de serveis i equipaments de titularitat pública, el desenvolupament de xarxes travades (entre entitats i poders públics), amb recursos i pressupost que poden participar no només de la gestió sinó també del disseny i la planificació, etc. D'aquesta manera parlariem d'un espai públic compartit i construït per tots els agents (una part institucional i l'altra privada), amb confluència de valors, criteris, etc., per tal de superar, d'alguna manera, l'esquema de col·laboració publicoprivada. Aquesta dimensió ens sembla fecunda; pensem que pot establir un diàleg enriquidor amb altres concepcions sobre la reapropiació de l'espai públic que potser van més enllà, ja que trenquen del tot la dicotomia establerta entre públic i privat, com són les concepcions del mercat social i el procomú⁸.

L'estat del benestar i els seus serveis han estat dissenyats i construïts sota un prisma, podríem dir del segle XX, consistent a donar solució de forma centralitzada a problemes estandarditzats.

En aquest sentit, a les entrevistes s'apunten alguns elements per estructurar aquest model, elements que participen els uns dels altres i que són interdepenents, que podrien incidir en l'eficàcia i l'eficiència de la pròpia intervenció:

- Obrir la participació al llarg de tot el procés de la intervenció social, no només en la gestió, sent conscients que cada actor hi té el seu rol. Obrir la participació al disseny i la planificació de la intervenció. Pensar sobre el paper de la persona i el ciutadà en tot el procés. Incorporar la transversalitat, la corresponsabilitat, etc. Emprendre la radicalització democràtica necessària pels temps i els canvis viscuts i molt en consonància amb les dinàmiques socials i culturals en alça, que no pas amb les dinàmiques polítiques, tal com es pot observar en els recents mapes electorals.
- Desenvolupar uns criteris i un marc comú de qualitat en el servei. Qualitat que incorpora el prisma humà i social. Ja s'ha anat apuntant, però un dels valors afegits que haurà d'aportar el sector és el de la qualitat, a més dels altres que se li suposen. Un procés, el de la recerca de la qualitat, que ha de comportar definir i repensar els serveis. Tal com s'apuntava, estat del benestar sí, però d'una altra manera.
- La necessitat de desenvolupar i implementar una cultura de l'avaluació és una peça fonamental de l'estructura per permetre la qualitat i la participació. Avaluació entesa com la incorporació dels aprenentatges, la seva sistematització, i no solament com un sistema per mesurar els costos i beneficis, així com els resultats. Com un exercici d'interpel·lació constant. Repensar els serveis d'altra manera, on

El final de la crisi vindrà, no recuperant el creixement i les quotes de consum d'antany, sinó amb un horitzó i un paisatge nous, que estiguin més d'acord amb certes quotes de decreixement i sostenibilitat.

hi hagi un diàleg molt més fluid, per exemple entre els serveis socials i els sanitaris, a fi de donar serveis transversals i més eficients, on la corresponsabilitat jugui un paper important.

- En el marc d'aquesta col·laboració conjunta, s'identifica la necessitat fonamental, urgent, d'aprofundir en la construcció conjunta de la metodologia. No només pel seu aspecte professionalitzador, sinó per encarar aquesta altra forma de fer davant els canvis i la complexitat creixent. Cal aprofundir en el treball en xarxa, conjunt i col·laboratiu, entre d'altres.
- Aprofundiment en un model de proximitat i local. Davant del model d'estat del benestar hereu del segle XX amb uns serveis generals que donaven solució a problemes estandarditzats, avui necessitem un disseny, una planificació, una gestió i una intervenció properes, que se situï en els entorns de quotidianitat i comunitat, arrelada i en sinergia amb el territori.
- Promoure i facilitar entorns i espais d'innovació i creativitat. Necessitem experimentar; aquest és un aspecte que s'ha de planificar i en què s'ha d'invertir.

És en aquest sentit que pensem que s'ha de consolidar la construcció d'un actor autònom i proactiu que hauria de tendir a compartir i generar un marc mínim comú per proposar a debat públic. Una proposta pròpia i compartida d'intervenció social i que ja està present en moltes reflexions realitzades. El manifest "Ni un pas enrere" podria ser una bona mostra i un punt de partida compartit. a partir del model de què parlem, ja s'indueixen quins són els principals reptes.

Reptes

A propòsit dels reptes del sector, podem identificar dos vessants diferenciats; el primer podríem considerar-lo de forma simplista com el més empresarial. En primer lloc, és una anàlisi compartida que encara estem en un sector atomitzat i que ha anat reaccionant i establint unes primeres estratègies. Aquestes han estat sobretot en clau professionalitzadora i de dimensionar el vessant empresarial, d'altra banda imprescindible per a la sostenibilitat i viabilitat del projecte. Les accions més clares han estat també en la retallada, cercant incrementar l'eficiència en forma de reducció de costos de les organitzacions i les empreses (disminució de la massa salarial, de serveis generals, etc.) i competint mitjançant les polítiques de preus.

Per altra banda, s'apunta amb força la necessitat de generar nous serveis i penetrar en nous mercats amb l'objectiu de trencar la dependèn-

cia actual cap a les administracions públiques; els casos més clars són, per exemple, en gent gran i llars d'infants.

Per últim, les persones entrevistades també ens apuntaven el repte de generar ocupació, per ser veritablement alternativa i portadora d'un valor afegit, després d'unes primeres mesures d'austeritat i control del cost.

Però, més endavant, el sector haurà de donar resposta, d'una banda, a la demanda d'una administració pública que busca capacitat de gestió, finançament i capacitat d'inversió, i de l'altra, aprofundir en el model apuntat anteriorment.

L'altra vessant és més estratègica. El sector ha de continuar vertebrant-se a tots els nivells: des del nivell de base fins a ser un interlocutor social global davant dels poders públics. Ha de desenvolupar les seves pròpies capacitats (un aprofundiment en el seu saber), i això exigeix construir abans una voluntat de fer-ho, per ser capaç de fer avançar els seus propis valors i demandes (un poder), el seu model. Ha de ser un subjecte capaç d'estar present en qualsevol estratègia de millora d'un model de societat.

Relacionat amb aquest repte s'apuntava la necessitat de potenciar la capacitat comunicativa i de màrqueting (vessant més comercial) del sector, cap enfora, més desenvolupada cap als poders públics però molt deficitària cap a la societat, i cap a endins, gran assignatura pendent, ja que partim d'un sector molt atomitzat que encara no se sent moltes vegades com a tal. Cal treballar una línia de vincle, identitat i sentiment de pertinença. En aquest mateix sentit, és important fomentar l'exercici i la pràctica de la transparència al sector com un valor afegit i comunicatiu fonamental.

Cooperació i col·laboració

Hi ha hagut alguns casos d'aliances i fusions, paradoxalment provocats en un context de crisi, sobre el qual s'haurà d'aprofundir. Una entrevistada parlava de canviar el xip per un altre de més col·laboratiu. Cal destacar que no es tracta únicament i exclusivament d'una qüestió de dimensió i escala, encara que molts ho assenyalen com a estratègic, més tenint en compte les noves demandes dels poders públics. No hi ha un camí únic per al desenvolupament d'una estratègia, dinàmica o cultura de la intercooperació i col·laboració; és també el moment de ser innovadors, d'experimentar i d'anar més enllà d'alguns models preestablerts i del que assenyalen algunes tendències (per exemple, la construcció col·laborativa de coneixement i la cultura lliure, etc.), però que són una evidència i una necessitat per al sector. Aprofundir en fórmules

de treball conjunt, treball en xarxa, treball col·laboratiu; generar projectes en comú és el camí i l'horitzó a construir i planificar. Obrir pràctiques i experiències que portin a aprendre a cooperar, incloent-hi la de trobar i experimentar amb solucions híbrides, més en aquest temps on és estratègic, per exemple, l'aliança amb els moviments socials. Hi ha algunes experiències a Europa⁹, sobretot a Itàlia i el Regne Unit, de formació de consorcis per possibilitar presentar-se a grans concursos, fórmules híbrides de franquícia que permeten generar una malla de petites entitats arrelades al territori, optimitzar recursos i generar economies d'escala, etc.

La participació social

Part del tercer sector va néixer amb un objectiu clar de promoció i vertebració de la participació. La tensió entre professionalització i estructures democràtiques i de mobilització social existeix, incloent-hi la possibilitat que alguns projectes associatius es desdibuixin completament per la reacció (la més clara i urgent potser) d'aconseguir la sostenibilitat econòmica, la qual cosa podria reduir la seva missió a la pervivència com a organització exclusivament. Aquesta tensió es pot observar també en els projectes cooperatius on l'eficiència empresarial pot descuidar el projecte societatari i democràtic. El repte resideix a trobar l'equilibri entre les diferents dimensions necessàries i que el camí no suposi una desvirtuació dels projectes associatius, fundacionals i cooperatius.

Un altre repte del qual ja ens hem fet ressò però que tothom presenta com a bàsic i fonamental és aprofundir en la sistematització i la construcció d'un cos compartit dels sabers i les metodologies (formes de fer, qualitat, avaluació, aprenentatge, treball comunitari, participació, etc). Enfortir la seva capacitat creativa i constructiva d'experimentació i innovació portada a la pràctica.

En definitiva, és temps per a l'assumpció de riscos i esforços, però modelant l'horitzó cap a on anar, un horitzó que pensem que ha de ser compartit i conjunt com a sector. Un model que, parafrasejant Robert Castel, ha d'interpel·lar al cor d'aquesta societat i al sistema que genera aquestes crisis i aquestes desigualtats.

Notes

- 1 Al llarg de l'article parlarem de sector: englobant el tercer sector (tal com està definit a la Taula del Tercer Sector de Catalunya) i la sectorial de la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya, que engloba totes les cooperatives d'iniciativa social i sense afany de lucre. Pensem que, tot i les diferències, hi ha similituds i convergència en els reptes que ens ocupen i preocupen, a més de ser un exercici d'estalvi lingüístic.
- 2 Hem d'agrair a la gent entrevistada la seva col·laboració desinteressada i experta; per ara són: Ricard Valls (consultor), Teresa Crespo (ECAS i Taula del Tercer Sector), Ricard Gomà (IGOP-UAB i exregidor de l'Ajuntament de Barcelona), Clara Puigventòs (ENCÍS), Joan Segarra (Sectorial FCTC) i Àngels Cobo (SUARA).
- 3 Hem de matisar la incorporació de la iniciativa "Ni un pas enrere". La definim com a reactiva en el sentit que ha estat una acció (reacció de posicionament) política, però és una mostra clara d'un sector i un àmbit que progressivament va col·laborant; en aquest sentit no participa d'una estratègia merament reactiva. Només cal veure el text que aporta reflexions i alternatives importants. <http://acciosocial.org/ni-un-pas-enrere/>
- 4 Més que seguir tota la línia argumental de Naomi Klein, ens interessa la capacitat metafòrica del terme.
- 5 Ortodòxia monetària i funcions limitades, etc.
- 6 Joan Subirats es prodiga al bloc de *Público* i a *El País* en aquest sentit. En concret es pot llegir: <http://blogs.publico.es/joan-subirats/322/la-diferencia-entre-justicia-i-compassio/>
- 7 Sobre mercat social vegeu Jordi Via, "Cooperativisme i economia social i solidària", *Nexe* 28, juny 2011, Fundació Seira i Confederació de Cooperatives de Catalunya, i Jordi Garcia, *Crisis capitalista y economía solidaria*. Ed. Icaria, 2009, i "Objectiu: mercat social", *Nexe*, 9, gener 2002. Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya. Sobre procomú, vegeu Subirats, Joan; *¿Otra sociedad, otra política?* d'Editorial Icària, i els treballs de Medialab Prado, Juan Freire, Yproductions, etc.
- 8 Un estudi molt interessant que aprofundeix i assenyalava molts dels temes que es tracten en l'article és el que compara la situació del sector en diferents països europeus. http://www.fundacionluisvives.org/upload/83/89/ESTUDIOS_EUROPEOS_PDF_NAVEGABLE.pdf

GG gramagraf

INDUSTRIA COOPERATIVA D'ARTS GRÀFIQUES

Serveis generals d'arts gràfiques

- disseny
- filmació
- tecnologia ctp
- enquadernació
- manipulació i acabats de tota mena
- transport i logística arreu d'europa

Especialistes en tot tipus d'impressions

- llibres
- revistes
- catàlegs
- cartells
- calendaris
- agendes

Fem bona impressió

c/ corders 22-28 • 08911 badalona
tel.: 93 389 94 60 • fax: 93 389 95 42
a.e.: gramagraf@gramagraf.com

Membre del GrupCultura03
i del Grup Aqueni

*Referent
Cooperatiu Català en
Prevençió de Riscos
Laborals*

*Non servei
Vigilància
de la Salut*

*Totes les especialitats
preventives.
A tot Catalunya*

SePrA
servei de prevenció

www.sepra.cat

T. 93 457 41 45

Trinxant 98-100, 08026 Barcelona sepra@sepra.es

Servei de Prevenció Aliè acreditat en totes les especialitats (SP-063-B)

l'olivera

L'Olivera socl. La Plana, s/n
25268 Vallbona de Les Monges. Lleida.
Tel / fax: +34 973 33 02 76. olivera@olivera.org www.olivera.org

l'Apòstrof

www.apostrof.coop

Especialistes en comunicació per a cooperatives

- Textos periodístics, promocionals i literaris
- Disseny i continguts per a webs
- Programes de mà, memòries, catàlegs
- Llibres i revistes
- Il·lustracions
- Produccions audiovisuals
- Traduccions i revisions lingüístiques

Via Laietana, 45 escala B, pral 2a. 08003 BCN
www.apostrof.coop / apostrof@apostrof.coop

TERRITORIS EN TRANSICIÓ: UN CAMÍ D'AUTOORGANITZACIÓ DE LA SOCIETAT*

Joël Martine

Sorgit de petites ciutats britàniques el 2006, el moviment dels territoris en transició és una forma d'acció col·lectiva que intenta respondre de manera nova i prometedora al pic del petroli i al canvi climàtic. A les persones se'ls demana que considerin què poden fer per encarar la fi del petroli amb els recursos existents en el seu territori específic i com els poden posar a treballar per fer front a aquesta eventualitat, sense esperar les decisions del govern, sinó creant una correlació de forces que faci els canvis possibles.

Amb aquesta presa de consciència i l'apropiació col·lectiva de la vida local, la ciutadania surt del dilema entre l'angoixa paralitzadora i la indiferència irresponsable.

És molt important que la ciutadania, els col·lectius socials i els representants polítics facin aquest pas: es tracta d'un enfocament pragmàtic que pot transformar les condicions mateixes de l'acció política i contribuir a desbloquejar l'autotransformació de la societat.

Ens trobem ara en el pic del petroli i això provocarà, més d'hora que tard, un trauma en la vida de les nostres societats on tot depèn del petroli.

El punt de partida no és una premissa ideològica, sinó la força de l'evidència: ens trobem ara en el pic del petroli i això provocarà, més d'hora que tard, un trauma en la vida de les nostres societats on tot depèn del petroli: augmentarà de manera imparable el preu de la benzina i l'electricitat, es trencarà la cadena de subministrament alimentari que en l'actualitat passa pel transport de llarga distància, i creixerà la pobresa flagrant de gran part de la població, s'entrarà en una espiral de recessió i es desenvoluparan lògiques polítiques segregacionistes i autoritàries.

D'altra banda, obrar com si poguéssim ajornar el pic del petroli augmentant, ni que sigui temporalment, l'explotació de combustibles fòssils (per exemple, emprenent la perforació petrolífera del pol nord) no faria més que agreujar encara més el canvi climàtic. Al contrari, una "descarbonització" de l'economia (austeritat energètica, relocalització de la producció, energies renovables, etc.) permetria alhora esmorteir els danys causats pel pic del petroli i reduir dràsticament les emissions de gasos d'efecte hivernacle.

Per tant, hi ha alternatives. Però ni el sistema productiu ni els consumidors no estan preparats per a una transició suau a l'era postpetroli, ja que els decisors econòmics, atrapats en una competència implacable i guiats per la maximització dels guanys capitalistes o per la maximització del poder estatal, s'orienten sense fi cap al creixement de la riquesa i dels recursos de poder que tenen a la seva disposició en el curt termini i que són massivament petrodependents. Per això mateix, el pic del petroli comportarà, inevitablement, aspectes de catàstrofe.

En conseqüència, i aquesta és la contribució original del procés anomenat de "transició", la societat comença a preparar-se per resistir els canvis brutals que s'esdevindran i s'empodera per avançar en la seva autotransformació organitzant-se a escala local. En la vessant positiva, és una oportunitat per trencar amb el consum excessiu, per (re)construir les xarxes de solidaritat i per redefinir la democràcia.

Autoorganització local per preparar la resiliència de la societat

L'experiència va començar el 2006 en algunes petites ciutats d'Anglaterra com ara Totnes. El punt de partida era animar la població a imaginar com serà la vida a la seva ciutat després del pic del petroli, quan tots els seus derivats valdran un preu prohibitiu. La idea és organitzar ja ara i des de la base la "resiliència" del teixit social i econòmic local per tal d'afrontar el trauma col·lectiu que representarà el pic del petroli, mitjançant la cooperació i enfortint la capacitat de no quedar-se paralytitzat per la por o el fatalisme (hi ha també una dimensió psicològica de la resiliència), mobilitzant-se per iniciatives concretes: horts comunita-

ris, la reintroducció d'espais agrícoles dintre la ciutat o a la rodalia, i en general, totes les accions necessàries per relocalitzar l'economia.

Un aspecte important per a aquest procés de relocalització econòmica és la redescoberta dels sabers que hi havia fa quaranta anys en cada població i que han estat abandonats per la globalització productiva: habilitats de reparació, de rehabilitació d'edificis, etc. Així mateix, molts pobles experimenten amb una moneda complementària local (una mena de vals acceptats pels comerciants i per productors locals, reconvertibles, si es vol, en moneda nacional); aquesta moneda estimula els consumidors a gastar els seus diners en l'economia local; és una forma de SEL (sistema d'intercanvi local) i permet protegir el poder adquisitiu local en cas de grans fluctuacions de la moneda nacional. Un altre focus de canvi és el posat en els transports col·lectius, en l'ús compartit del cotxe, etc. Sempre es tracta d'involucrar tota la població, i és sobre la base d'aquesta mobilització col·lectiva que al final s'elabora un pla de decreixement energètic: disminució del consum d'energia i canvi cap a les energies renovables. Sempre partint, però, des de la base, d'allò que la gent pot i vol fer; tan sols més tard, en un segon moment, és quan s'ha de buscar que s'incorporin polítics i institucions. Per això és tan important no quedar-se en una acció abstracta, sinó arrelar en cada territori concret.

En els propers anys veurem si aquestes experiències desemboquen en decisions institucionals d'importància que comportin una reducció consegüent de l'energia.

La filosofia de la permacultura + aspectes psicològics

El paradigma que inspira aquest enfocament és la permacultura, una visió de l'agricultura ecològica on la finalitat essencial és mantenir la qualitat del sòl a través de sinergies entre les diferents espècies de plantes (el contrari de monocultiu), inspirada en els ecosistemes naturals. Aquest enfocament sistèmic s'aplica també a la societat, especialment al teixit econòmic local i les relacions psicosocials. Per això és important el concepte de resiliència. En psiquiatria, la resiliència designa la capacitat de la personalitat de recuperar-se després d'un trauma. En ecologia, la capacitat dels ecosistemes per recuperar-se després d'un desastre.

L'enfocament dels territoris en transició és un exemple del "pensar globalment, actuar localment". El procés és localista, però no és un *nimby* (el "no a casa meua"). Parteix inicialment d'una consciència aguda dels problemes mundials. La resposta vol ser racional i optimista: se cerquen solucions factibles a partir de la solidaritat i la creativitat personal i col·lectiva. L'enfocament té una gran força de convicció moral,

és una opció per a la felicitat en el curt i el llarg termini, suposa la conversió a una convivència ecològica i la solidaritat. I encara que els resultats pràctics no són suficients i poden semblar ingenus (plantar arbres nous als parcs públics no és suficient per garantir la seguretat alimentària local!), tenen un efecte simbòlic i preparen la comunitat per a canvis més significatius.

Un enfocament federal i radical ahora

La idea de la transició permet federar en les pràctiques socials (i no solament en el programa d'un partit o una entitat) preocupacions que a primera vista poden semblar disperses i donar-los una coherència global a l'entorn de temes com la relocalització, la requalificació del treball, la democràcia local, etc., que dibuixen "un altre món possible". Encara que no sigui específicament l'objectiu inicial, l'autoorganització territorial sota el signe de la *Transició* contribueix a generar el medi social propici per a les experiències d'economia solidària i les alternatives al capitalisme, especialment apropiades en èpoques de recessió.

Caldria incorporar, més del que s'ha fet en les experiències britàniques, la qüestió de com l'ocupació laboral i la reconversió del desenvolupament industrial se situen en la perspectiva de descarbonitzar l'economia.

De les ciutats petites a les grans

La idea de la "transició" funciona bé, sobretot en les ciutats petites, perquè se sustenta en una certa convivencialitat local i en els recursos que ofereix la proximitat. Però també hi ha en marxa un experiment de transició en una ciutat gran com Bristol. No existeix una única recepta; l'entorn social, cultural i institucional és diferent a cada indret. En alguns territoris hi ha un gran nombre de pràctiques i recursos que ja prefiguren, conscientment o no, el que podria ser l'era postpetroli: els grups de consum responsable, les xarxes d'autoajuda de tot tipus, les empreses locals de producció o de reparació, el transport col·lectiu, etc. La simple identificació d'aquests actors pot ja contribuir a prendre consciència que formen part del puzzle del futur i a crear una identitat col·lectiva. Però també es corre el risc d'actuar dintre una xarxa on només hi ha les persones ja convençudes, mentre resta fora la major part de la població. Per això interessa estudiar els casos en què és realment una comunitat de veïns la que s'autoorganitza. Tampoc convé esperar que es mobilitzi tot el territori; ho poden fer, per exemple, els usuaris i treballadors d'un servei públic (un menjador escolar, per exemple, o una xarxa d'autobusos) i establir el seu propi pla de transició energètica. Fins i tot poden obtenir finançament oficial per mitjà, per exemple, de l'Agenda 21.

*Amb el moviment
de territoris en
transició, la
societat comença
a preparar-se
per resistir els
canvis brutals que
s'esdevindran
i s'empodera
per avançar
en la seva
autotransformació
organitzant-se a
escala local.*

El paper dels representants polítics

Les experiències a la Gran Bretanya actuen dins de la societat civil i no s'adrecen als polítics més que en una segona etapa. Primerament aconseguixen tenir prou força social per trencar aquesta parella infernal que formen la covardia dels càrrecs electes i el consumisme dels votants. Tanmateix, també és possible imaginar que siguin els representants polítics i les institucions els qui prenguin la iniciativa. De fet, ja estan en marxa plans energètics per aturar el canvi climàtic en moltes comunitats locals. L'experiència francesa mostra que sempre és la implicació personal d'un càrrec polític allò que permet que aquests plans tirin endavant. Sigui com sigui, l'èmfasi en l'autoorganització de la població és fonamental, tant per arrelar el moviment com per no quedar encorsetats dins dels límits dels inevitables compromisos institucionals.

Com mobilitzar-se per salvar el clima?

Les respostes presentades pel moviment dels Territoris en Transició per fer front al pic del petroli també ajuden a reduir les emissions de gasos d'efecte hivernacle. Per tant, aquest moviment constitueix part essencial de la lluita contra la catàstrofe climàtica en curs. Davant dels perills de les pertorbacions climàtiques extremes, preocupa la feblesa de la mobilització popular. Per això és una gran idea ajuntar la lluita contra l'escalfament global amb la protecció contra el pic del petroli. Els ciutadans no acaben de veure com poden ells aturar l'escalfament global, ja que pensen que, per ser efectiva, tota acció ha de ser global i promoguda per les institucions internacionals. En canvi, les mateixes mesures per reduir en gran part l'ús dels combustibles fòssils poden tenir, fins i tot dins dels límits locals, un efecte directe en les condicions de vida d'aquestes persones quan arribi el pic del petroli. Les persones poden comprendre fàcilment que els interessa mobilitzar-se en la perspectiva del pic del petroli..., així, indirectament s'adonaran que és possible adoptar mesures contra l'escalfament global.

D'altra banda, la gent en els països rics viu sobretot a les zones temperades i es troba en general menys exposada a catàstrofes climàtiques com sequeres, huracans o inundacions que els habitants de les zones tropicals. Els resulta difícil sentir-se personalment afectats per l'alteració del clima (fins i tot, si ja estan començant a patir-ne les conseqüències). No obstant això, aquesta població depèn del petroli en la seva vida quotidiana per a gairebé tots els béns de consum, per al transport, per tenir electricitat a la llar... Per tant, encara que sigui lamentable, es comprèn que els costi menys entendre els perills del pic del petroli que els de l'escalfament global. Al revés, si aquesta població, la més energívora del món, aprèn a prescindir dels combustibles fòssils en el

context del zenit del petroli, és d'imaginar que estarà també disposada a prescindir-ne per protegir el clima.

Per modestos i locals que siguin, els progressos de les ciutats en transició han demostrat que els ciutadans podem combatre la petroaddicció consumista col·lectiva, un fenomen que constitueix una important causa de la crisi ecològica. És cert que hi ha altres factors de naturalesa macroeconòmica que estan a l'arrel de l'alteració climàtica i la petrodependència de les societats; aquestes causes són les decisions d'inversió de les grans empreses i els governs, atrapades per la lluita pel poder, pel benefici financer i pel manteniment de la quota de mercat. El moviment de les ciutats en transició s'ha centrat fins ara en el comportament del consumidor i la promoció de la convivencialitat i l'economia local, sense dirigir-se directament contra aquests centres de poder; però podem suposar que, quan guanyi més força, tindrà capacitat per influir també en les decisions governamentals sobre la política econòmica.

Una renovació cultural, emocional i política

Sens dubte, la idea de la transició a l'era postpetroli crearà en el món intel·lectual i en els mitjans de comunicació encara més controvèrsia que el concepte de decreixement, per les mateixes raons però afegint-hi una raó més pragmàtica. I és que la idea dels territoris en transició també respon a fortes motivacions emocionals. És de manera explícita una resposta a l'ansietat, més racional que les respostes religioses, per bé que no les exclouï. És una resposta al desig de comunitat, sobre bases pragmàtiques, racionals i estètiques també, però no és comunitarista. És una combinació de tradició (l'interès pels estils de vida i les habilitats de la civilització preindustrial) amb esperit científic i progressista. Finalment, és un enfocament de solidaritat i de concreció de ciutadania.

Preocupa la feblesa de la mobilització popular davant dels perills de pertorbacions climàtiques extremes.

La idea que la humanitat ha entrat, o està a punt d'entrar, en la transició cap a l'era post-petroli és profundament racional i convincent, tant perquè és objectiva i indiscutible, com perquè roman oberta, una mica vaga i pendent de concretar. D'una banda, les advertències dels científics convergeixen en una conclusió irrefutable: tant pel zenit del petroli com per l'alteració del clima, l'era dels combustibles fòssils està arribant a la seva fi i tots els intents de retardar-ne el final només agreugen la cadena de desastres en què estem entrant. Això ho sabem, però tal com ha escrit J.P. Dupuy, "ens neguem a creure el que sabem." Tanmateix, la mera afirmació que estem en transició a la postpetroli, una afirmació que tothom pot entendre, té l'efecte de trencar aquesta incredulitat, aquesta ceguesa consentida, i afirmar amb confiança que l'ordre actual és provisional i que un altre món ja està en construcció, i això ens retorna a les feines concretes que tenim pendents.

A més, la imatge d'aquest altre món no està fixada per endavant: la idea de la transició és, doncs, una crida a la responsabilitat i a la creativitat. Certament, la imatge del futur ja s'esbossa: la relocalització, els productes duradors en lloc dels productes d'un sol ús, les xarxes d'empreses d'utilitat pública i sense ànim de lucre, etc., i aquestes idees apunten cap a una societat basada en la igualtat, la democràcia real i la socialització de l'economia. Però per fer realitat aquest projecte de societat cal romandre oberts a la invenció i l'experimentació integradores. Des d'aquest punt de vista, la imprecisió del concepte de transició és positiva. És fins i tot un element que la legitima en els debats públics: no només permet integrar aportacions diverses (fins i tot algunes innovacions desenvolupades pel "capitalisme verd"), sinó que davant els escèptics i crítics evita tancar-se en discussions interminables entre una solució concreta o una altra, per centrar-se en la necessitat d'abandonar l'era dels combustibles fòssils.

I la reconversió de les indústries?

La reconversió de les indústries és un tema clau que, per ara, el moviment dels territoris en transició ha tingut poc en compte.

A través de la necessària relocalització de la producció, l'ecologia, i contràriament als clixés, comporta una reindustrialització del teixit econòmic local en els països desenvolupats. Al mateix temps, es tracta d'inventar un model industrial "descarbonitzat": produccions més sòbries i menys contaminants, més duradores, més diversificades per aprofitar els recursos locals, més creadores de llocs de treball per unitat produïda, i més intel·ligents. Hem d'utilitzar els últims descobriments tècnics, al mateix temps que recuperem les tècniques tradicionals! Tot això requereix un gran moviment per formar professionalment els treballadors, per exemple, en tècniques per aïllar tèrmicament els edificis i edificar cases d'energia zero partint de l'aprofitament dels recursos locals (fusta, fang, palla, etc.).

En la majoria dels casos, els marges de benefici seran inferiors als actuals i més a llarg termini del que estan acostumats els accionistes de les grans empreses capitalistes. D'una banda, tot això requereix un important finançament públic que no estigui supeditat a la rendibilitat financera en el curt termini, i de l'altra, necessita formes de producció com les de l'economia solidària, sense ànim de lucre i concertades entre els diferents grups d'interès, a més de petites i mitjanes empreses orientades al mercat local. Certament, la reconversió implica decisions (Quina política macroeconòmica? Quina seguretat d'ingressos per als treballadors?...) que ultrapassin els processos actuals dels territoris en transició. No obstant això, poder aplicar aquest enfocament al nivell de l'empresa i del seu entorn local és essencial perquè treballadors i veïns controlin aquestes reconversions.

Es tracta d'inventar un model industrial "descarbonitzat": produccions més sòbries i menys contaminants, més duradores, més diversificades per aprofitar els recursos locals, més creadores de llocs de treball per unitat produïda, i més intel·ligents.

Cal que grups de treballadors d'empreses industrials o de serveis, o fins i tot empreses senceres, es declarin "territoris en transició." Això significa establir uns objectius anuals de progrés o de reconversió. Per exemple, una botiga pot decidir desenvolupar la seva gamma de productes locals. Greenfibre, una empresa amb seu a Totnes dedicada a la venda de peces de roba de comerç just, en bona part de cotó i procedents de països tropicals, està tractant de vendre cada vegada més peces fetes amb fibra local (lli, llana), i promoure la producció a Anglaterra del cànem que actualment s'importa de la Xina. Un mètode similar es podria aplicar també en una fàbrica de mobles de fusta.

Un altre exemple: a Marsella hi ha una empresa de consultoria ecològica anomenada *Inspire*. Aquesta companyia ha proposat, per exemple, a una empresa que fabrica dissolvents que, en lloc de vendre ampolles d'aquesta substància als seus clients, vengui un abonament per disposar tan sols de les quantitats de dissolvent que necessiti i recuperar-lo després per a reciclar. Aquest és un cas de reconversió d'una indústria que passa de fabricar materials a oferir, sobretot, serveis.

De la mateixa manera, les reflexions en curs a l'entorn del futur de la indústria de l'automòbil sospesen les possibilitats de passar de fabricar i vendre vehicles a oferir "serveis de mobilitat": producció de vehicles col·lectius i la gestió en xarxa del lloguer d'aquests vehicles.

En resum i per acabar: per fer front a les mutacions i les crisis industrials, els sindicats, les empreses de l'economia solidària i les cooperatives, han de fer seva també la idea de transició.

* Text resumit de l'original de l'autor: *"Territoires en transition: un chemin d'auto-organisation de la société"*. Marsella, agost de 2010 - març de 2011. joel.martine @ free.fr

EMPRENDRE COOPERATIVAMENT, DELS RISCOS ALS REPTES

L'Apòstrof

“Els pessimistes són observadors, mentre que els optimistes són els qui transformen el món”.

François Guizot

Sovint l'emprenedoria és imaginació. Assumir riscos i fer realitat una idea. Algunes vegades sorgeix de l'inconformisme; d'altres, d'un moment de canvi laboral i vital. Tot seguit quatre emprenedors cooperatius conversen sobre la capacitat de pensar en comú, de construir col·lectivament un projecte i de fer front a la crisi sistèmica. Desgranen, junts, els límits i les il·lusions que impregnen cada projecte que germina de nou. Són Pep Martorell, soci impulsor de Som Energia; Mireia Gil, sòcia fundadora d'Azimut 360; David Vargas, soci fundador de Mad Systems i del clúster cooperatiu UniCO, i Fernando Paniagua, soci fundador de Démodé Produccions.

Tots vosaltres heu viscut el trajecte de convertir una idea original en un projecte viable i, en aquest cas, cooperatiu. Quins riscos penseu que cal assumir quan empreneu un projecte? En termes personals, què perds i què guanyes en aquest trajecte?

David Vargas. Perds temps personal, guanyes molta il·lusió i assumeixes tots els riscos...

Fernando Paniagua. Jo crec que hi ha dos riscos principals: els econòmics i els emocionals; aquests segons sorgeixen del fet que normalment compartim l'emprenedoria amb gent, col·legues, amics i persones properes, i això genera riscos emocionals.

Mireia Gil. Jo crec que perds comoditat, almenys en el meu cas que venia d'una empresa convencional. De fet, crear la cooperativa ja no va ser còmode, però malgrat aquesta pèrdua guanyes molta qualitat en el lloc de treball i millores respecte de la feina que fas, perquè pots triar com i amb qui la fas.

Pep Martorell. Jo diria que treballes més hores, però les destines a una activitat que has escollit i que en treus més profit, perquè s'assembla a allò que vols fer. Les pèrdues, al meu parer, són relatives perquè tot forma part d'un paquet, en què el projecte guanya. Abans de participar en la cooperativa Som Energia jo també havia treballat en empreses convencionals, i crec que aquesta pressió d'horaris existeix en tota mena d'empreses, ja siguin cooperatives o societats anònimes.

A més de satisfer la necessitat de tenir feina, de subsistència, quines altres necessitats personals creieu que satisfà el vostre projecte cooperatiu?

D.V. Satisfà la necessitat de construir un projecte a mida o de donar resposta a una forma de treball que sembla correcta, lluny de

les normes imposades. Crear una cooperativa permet treballar d'una manera determinada, oferir uns productes determinats i tractar els clients també d'una manera determinada; en definitiva, créixer com decideixis. Impulsar un projecte d'emprenedoria permet concebre'l a mida i sentint-t'hi a gust...

Mireia Gil (Azimut 360). *És difícil que en una empresa convencional puguis projectar la idea que tens, sense límits, ja que aquella acostuma a guiar-se només per allò que és productiu i que rendeix més. Això només ho pots fer dins una cooperativa.*

F.P. Nosaltres érem molt joves i teníem poca experiència professional quan vam crear Démodé, per això una de les necessitats que hem satisfet és la formativa. Ha estat la primera vegada que hem gestionat alguna cosa, sense experiència prèvia de gestió, un salt doblement difícil per a tots els socis. Però, alhora, aquesta inexperiència ha estat molt estimul·lant: sents que t'estàs formant i que aprens moltes coses, la majoria de les quals no tenen res a veure amb la teva activitat, com ara l'economia o la gestió. Jo sóc historiador i de gestionar una empresa no en tenia ni idea...

M.G. En el meu cas, en clau personal penso que el més positiu d'emprendre ha estat poder assimilar i compartir les iniciatives pròpies i fer-les realitat de manera conjunta. És difícil que en una empresa convencional puguis projectar la idea que tens, sense límits,

ja que aquella acostuma a guiar-se només per allò que és productiu i que rendeix més. Això només ho pots fer dins una cooperativa. Si no hagués fundat Azimut 360 no hauria disposat d'aquest espai creatiu per impulsar idees pròpies.

L'experta en emprenedoria social, Patricia Sáez, alertava que hi ha molt bones idees que esdevenen projectes fallits perquè no són sostenibles o perquè depenen massa de les subvencions. En el vostre projecte, què ha resultat més difícil, trobar una bona idea o fer-la sostenible?

D.V. El que normalment passa és que tens una idea, tens coneixements tècnics o relacionats amb la idea, però et falta coneixement d'empresa, i aquest és el factor més complicat. Moure la idea per aconseguir suports i finançament és costós, ja que normalment ningú no vol encarregar-se de l'administració de l'empresa inicialment. Aquest càrrec neix amb

David Vargas (Mad Systems). *Normalment tens una idea, tens coneixements tècnics o relacionats amb la idea, però et falta coneixement d'empresa, i aquest és el factor més complicat.*

el temps o es concreta per mitjà de professionals subcontractats, i el més habitual quan comences és que falti una persona d'aquest perfil. D'idees quan emprems no se'n troben a faltar, però sí que falten projectes amb la part administrativa ben lligada.

P.M. A vegades, allò ideal quan la gent s'associa en una cooperativa és reunir gent de perfils i coneixements diversos; però sovint és cert que la vessant tècnica pesa més que l'administrativa.

D.V. Sí, però personalment jo he après la importància d'aquesta part. La base de la qual partiem quan vam crear Mad Systems, ara fa 16 anys, és molt diferent de la base amb què hem creat UniCO recentment. Ara hem partit de la idea que, igual que necessitem perfils d'enginyeria, necessitem perfils administratius.

P.M. Sí. La lògica de crear un equip pluridisciplinari és comuna a qualsevol tipus d'empresa. Al final acabes tenint tots els perfils, encara que en algun cas puguis subcontractar-ne algun...

F.P. La dificultat en el nostre cas, tot i que portem només un any de vida i la nostra viabilitat econòmica encara s'ha de demostrar, és ser conscients que necessitem destinar temps a aquests aspectes de gestió, que sovint estan desconnectats de la realitat de la teva empresa. Però si no destines temps a formar algú o a autoformar-te en aquests aspectes és difícil de perdurar. La idea de crear un equip diversificat és molt bonica; però, al mateix temps, molt difícil: les persones som les que som.

DV. Sobretot perquè sovint quan comences acostumes a crear equips petits, de tres o cinc col·legues, i el que més importa és l'activitat que faràs.

En aquest sentit, canvia molt l'evolució d'un projecte en funció de la seva dimensió?

P.M. Nosaltres som l'exemple d'un projecte gran. I el nucli que conforma el consell rector de la cooperativa de consum –format per unes

vuit persones— ja l'hem concebut des de la diversitat: tècnics i professionals amb experiència empresarial... que configuren una paleta d'habilitats interessant. Això ens ha permès créixer i explicar el projecte amb èxit. Quant a la nostra idea, crec que hem proposat un servei que no existia i l'oportunitat d'oferir aquest servei ha tingut una bona acollida, però això s'ha complementat amb el fet que la base social de la cooperativa ha pogut conèixer de manera transparent allò que feia el consell rector i com ho feia.

D.V. Hi ha molta diferència entre un projecte format per tres o quatre persones i un gran projecte com el vostre...

P.M. Sí, nosaltres podem desafiar les mancances d'una petita cooperativa de treball perquè disposem de més habilitats.

M.G. En el nostre cas particular, Azimut 360 som tres tècnics que havíem treballat junts abans, però que no teníem experiència de gestió... Potser ens estem equivocant, però la nostra idea fins ara és que tots hem de ser polivalents i, per exemple, la comptabilitat ens l'anem tornant entre els socis trimestralment. La solvència també és difícil però, tot i que ens agradaria contractar un perfil administratiu, ara no ens podem permetre crear un lloc de treball no productiu. Aquest és el nostre problema, com a empresa petita, i encara anem trampejant per aconseguir ser solvents...

La constitució d'una cooperativa demana una actitud emprenedora que no és individual, sinó col·lectiva. Cal alguna habilitat específica per emprendre un projecte cooperatiu?

D.V. Molta mà esquerra i saber tractar amb la gent.

F.P. I cal compromís. Si emprends individualment només t'has de comprometre amb tu mateix, però si emprends col·lectivament has de prendre decisions en grup i el compromís és fonamental. No pots anar canviant d'opinió en funció de com et sents en cada moment... En el nostre projecte el compromís és el que més ha pesat: vam començar cinc socis i ara en som tres.

P.M. Jo entenc que, en qualsevol projecte cooperatiu, la gent ha de tenir l'habilitat d'entendre's amb la resta. En contraposició amb l'empresa convencional, que és molt vertical, l'habilitat de saber gestionar un projecte horitzontal també és important. La persona emprenedora s'ha de saber relacionar de tu a tu amb la gent, ja que el que importa en un projecte d'aquesta mena és allò que es debat i s'acorda de manera col·lectiva.

M.G. Jo hi afegiria la qualitat de ser decidit. No pots qüestionar-te massa les coses, de vegades has de deixar al marge les pors i assumir el risc. També coincideixo amb la importància de tenir mà esquerra, ja que sovint en empreses com les nostres la responsabilitat dels errors és compartida i hem de saber on fallem, com diem les coses, les virtuts i els defectes de cada soci, i saber reconèixer que tot suma.

D.V. Sí, cal saber com compartim la informació, quines tasques i responsabilitats té cada persona...

F.P. I també és necessària la predisposició: cal tenir mà esquerra amb els companys, però

Mireia Gil (Azimut 360).

*Quan emprens camines
directe a la precarietat i a
l'autoexplotació. Però, com
fa la dita castellana, "sarna
con gusto no pica".*

també amb un mateix, perquè cal assumir tasques i estar predisposats a fer coses. La capacitat d'empatitzar és necessària, així com el fet que tothom tingui responsabilitats.

D.V. En relació amb això, cal tenir en compte que sovint moltes persones tendim a prendre decisions ràpides; però en una cooperativa sovint cal que ens aturem, que fem extensible la informació i la presa de decisió. S'ha de compartir molta informació amb tothom, ser crítics però també assumir bé les crítiques. El més complicat de tot és decidir en conjunt.

Hi ha qui acusa l'administració de no proporcionar als emprenedors les eines necessàries per poder activar els seus negocis i hi ha qui creu que la cultura del subsidi ha fet molt mal. Què en penseu vosaltres? Què diríeu als emprenedors que defensen que la manca de diners no és un problema?

D.V. Els recordaria una dita en castellà que diu que "las penas con pan son menos"... Amb el finançament passa això: és necessari, però el projecte que emprems no s'ha de basar en les subvencions. No pots esperar que una subvenció faci viable el teu projecte. En el cas de Mad Systems, per exemple, en setze anys no hem rebut cap subvenció.

P.M. Penso que està bé aprofitar les subvencions, però també crec que si la idea no és prou

bona la subvenció es llençarà. El terreny, però, és ampli: hi ha idees clarament viables, idees clarament inviables, i uns llimbs on la subvenció pot ser efectiva.

D.V. Hi estic d'acord. Per bé que cal que diferenciem aquelles empreses, generalment de l'emprenedoria social, en què bona part de les feines que es facturen tenen com a clienta l'administració; però això ja és una altra qüestió basada en l'essència d'aquest tipus d'empreses.

P.M. Jo recordo com fa un temps qualsevol empresa de perfil tecnològic rebia subvencions, a diferència d'altres sectors més socials. Ara el panorama és molt diferent... Crec que avui hauríem d'assegurar-nos de crear projectes que siguin viables sense subvencions.

F.P. A nosaltres ens han concedit una subvenció important que –quan la rebem, ja que no l'hem rebut– farà viable el nostre projecte. Quant a les subvencions, crec que aquesta premissa de la viabilitat ha de formar part de la base de la subvenció. I la subvenció ha de servir per donar suport en la inversió inicial d'un projecte nou, que sovint sense una inversió pública, no pot tirar endavant. Però tot això ha de formar part del model de subvencions que volem, un model que eviti subvencions clientelars adreçades a projectes no viables i que generen un món de dependències sense fi. Jo no estic en contra del model de subvencions, malgrat que crec que s'ha de dissenyar bé el repartiment i s'ha de gestionar amb professionalitat.

Per altra banda, si et mous en l'àmbit cultural com ho fem amb Démodé, t'adones que moltes subvencions són meritocràtiques, basades en el prestigi, i que tot i que no són subvencions a dit, només atenyen les poques línies de pensament que estan de moda... En aquest sentit sí que em sembla bé que s'acabin i que se'n surtin només aquells projectes ben tre-

ballats, interessants i que interessin de debò a tota la societat.

D.V. Estic d'acord que el model de subvencions és necessari si està ben gestionat. Suposo que, com tot, quan s'automatitza el sistema de subvencions, les empreses i els emprenedors també automatitzen la forma de sol·licitar-les i es dediquen a complir, siguin quins sigui, els requisits que els demanin.

Però és cert que, per a molts projectes que comencen, el finançament és un handicap important...

M.G. Si, el finançament pot ser problemàtic. En el nostre cas, per exemple, treballem per a molts ajuntaments que no paguen a temps i això ens ofega, però aquest fet forma part del que comentava en David Vargas sobre aquest tipus d'empreses que tenim com a clients l'administració...

F.P. En el nostre cas, quan Démodé va començar no ens donava diners ningú. I sense recursos ni propietats ho teníem cru. A més, vam fer la bogeria de voler començar amb una inversió inicial de cent mil euros, per la qual cosa els vam haver de buscar. Els únics que van respondre a la nostra petició va ser Coop 57, pel component social i cultural del nostre projecte. Es van arriscar finançant un projecte com el nostre, cal dir-ho...

P.M. Som Energia ha tingut la particularitat de partir de zero i de desenvolupar el pla econòmic també des de zero. Això ens ha permès controlar bé el finançament i assumir menys risc econòmic, encara que haguem hagut de fer una gestió econòmica acurada. Avui, la cooperativa disposa de molts recursos de capital social i ja comencem a tenir inversions, cosa que s'ha de controlar bé. El nostre avantatge és que, tal com hem concebut el projecte, no necessitàvem un capital important a l'hora de començar, ens podíem permetre partir de zero

Fernando Paniagua (Démodé). *La precarietat no forma part només del món del treball; tenim un model social que precaritza les nostres vides. Sortir d'aquesta precarietat laboral, personal, vital i existencial passa per transformar el model econòmic.*

i créixer de manera paral·lela al creixement dels usuaris del servei. És un cas, doncs, diferent del d'aquelles empreses que necessiten una aportació econòmica inicial per començar a oferir serveis.

D.V. Nosaltres, quan vam crear Mad Systems, érem molt joves i, com els companys de Démodé, ningú no ens donava crèdit, absolutament ningú. Vam tenir la sort de capitalitzar l'atur els tres socis i això ens va permetre llogar el local i comprar les taules i les eines ràpidament.

M.G. Azimut 360 va començar amb un capital de tres mil euros estrictes i els socis vam posar hores en lloc de recursos econòmics. D'aquesta manera hem anat fent, a base de dedicar moltes hores no pagades al projecte.

Les hores no pagades són un una constant en tots els vostres projectes?

P.M. Per a Som Energia la disponibilitat de recursos no es tradueix en ingressos. L'aportació que tenim es basa en el capital social i en el treball voluntari de molts socis i sòcies. El nostre pla de viabilitat passa per la incorporació

del servei i pel fet de tenir generadors elèctrics propis, entre altres infraestructures, però això vindrà més endavant. Ara, transitòriament, ens dediquem a comprar i revendre energia certificada a través d'un intermediari i això no proporciona recursos. Tenim molt poc marge econòmic. Sortosament un alt índex de socis vol participar activament en les tasques de la cooperativa i això ens permet guanyar temps per professionalitzar-nos quan tinguem els recursos i les infraestructures disponibles.

D.V. El vostre cas es diferencia de les típiques cooperatives de treball... Podeu controlar la viabilitat perquè els vostres socis cooperativistes són de consum.

P.M. Exacte. Això no vol dir que per oferir aquest servei, a la llarga, no hi hagi d'haver personal contractat. Encara estem discutint si aquesta professionalització es farà per mitjà de socis de treball o per mitjà de personal contractat. De moment, el nostre projecte es mou pas a pas i això li dóna la fortalesa.

L'atur i la precarietat són avui un llast per a la població. Més de 615.000 catalans i catalanes són a l'atur. Sembla que l'emprenedoria pot solucionar el problema de la desocupació, però sovint es barreja amb la precarietat. Penseu que emprendre pot desembarcar en l'autoexplotació?

M.G. Jo crec que quan emprems camines directe a la precarietat i a l'autoexplotació. Però, seguint amb les dites castelles, també penso que "sarna con gusto no pica".

D.V. Coincideixo amb la idea. El principal recurs quan emprems o quan fas una cooperativa es tradueix amb l'expressió: "Això ja ho farem nosaltres... i allò també". I destines hores i hores i hores al projecte. Si diguéss que les destines només quan comences no seria cert.

F.P. En aquest aspecte, jo sóc més crític. Penso que la precarietat no forma part només del món del treball. Vivim en una societat que és precària, tenim un model social que precaritza les nostres vides. Sortir d'aquesta precarietat laboral, personal, vital i existencial passa per transformar el model econòmic. Això ja no depèn dels emprenedors, si bé és cert que els emprenedors de l'economia social també posem el nostre granet de sorra en aquesta transformació.

D.V. És evident que sobretot els tres primers anys d'una empresa són molt durs. Després ja aprens a gestionar-la, pots incorporar més socis o pots fer un salt qualitatiu... Però els primers anys són difícils sempre.

En els vostres casos, creieu que la crisi ha accentuat la precarietat laboral?

D.V. Jo crec que precisament en aquests temps de crisi és quan sorgeixen més cooperatives. Mad Systems neix a principis de 1995, després de la crisi del 1993, juntament amb una pila d'empreses petites més... I en la crisi actual aquesta dinàmica s'ha repetit. Començar en temps de crisi té un avantatge: cada pas que fas és un pas cap endavant. Perquè comences sense res, només aportant hores i il·lusió, de manera que cada pas és ferm. Això és un avantatge respecte d'aquelles empreses a les quals la crisi les ha enganxat a contrapèl i amb una gran plantilla de treballadors.

David Vargas (Mad Systems). *Començar en temps de crisi té un avantatge: cada pas que fas és un pas cap endavant. Perquè comences sense res, només aportant hores i il·lusió, de manera que cada pas és ferm.*

F.P. Això és cert, però en el cas de Démodé tenim una part vinculada a l'economia real, basada en l'hostaleria, i la crisi ens ha afectat molt: la nostra facturació ha disminuït un 40% en un any. Aquests efectes s'han notat en tot el sector del consum i en els projectes que oferim serveis bàsics. La crisi et posa els peus a terra i et fa qüestionar: podem sobreviure amb aquesta davallada de la facturació? Al final, pot semblar una bogeria, però sí que hem tirat endavant.

P.M. El cas de Som Energia, com que el servei que donem sorgeix d'una necessitat i el reclama molta gent, el context de crisi no ens ha afectat tant. La cooperativa la podíem haver constituït fa tres anys o l'any que ve i no hi hauria hagut canvis. Però segurament ja no l'hauríem pogut crear d'aquí a cinc o sis anys perquè algú ja hauria pensat d'oferir aquest servei. El context de crisi ha afavorit que la gent s'interessi pel servei de la nostra cooperativa disposada a trencar el monopoli de les companyies elèctriques. Cal dir que, juntament amb els bancs, les elèctriques formen aquesta mena de conglomerat no democràtic que molta gent, cansada, vol trencar. Des de Som Energia sempre repetim que volem que

sorgeixin competidors locals com nosaltres perquè això vol dir que aquest gran monopoli energètic s'ha fos.

Un dels missatges que més s'han repetit els últims anys ha estat el doble significat de "crisi", integrat per l'idiograma xinès: perill i oportunitat. Compartiu l'opinió que les persones emprenedores poden convertir la crisi en un context òptim?

M.G. A Azimut 360 també hem vist, igual que els companys de Démodé, com la facturació baixava i hem hagut d'aturar-nos en dues ocasions per decidir què volíem fer. Penso que la crisi és una oportunitat perquè et fa pensar les coses de moltes maneres i des de molts punts de vista, però en definitiva la crisi és un problema.

D.V. En el cas d'UniCO estem lligats al sector de l'eficiència energètica com Azimut i això pot representar una oportunitat en un moment de crisi com el nostre, però també crec que la crisi és la crisi, per molt que serveixi per mobilitzar-nos o per pensar a fons. Facturem menys, ens paguem més tard, tot és complicat...

P.M. Potser la crisi afecta de manera diferent els projectes en funcionament que els projectes que creen activitats de nou. Aquest camp de les activitats noves és potser el més interessant.

D.V. Si bé és cert que és difícil trobar aquella idea genial avui dia, el context de crisi en què les empreses desapareixen i la gent es queda a l'atur també afavoreix que les persones que s'han quedat desemparades emprenguin la seva activitat i donin sortida a les seves habilitats.

P.M. Sí que es pot transformar l'activitat i donar-li sortida, però crec que això s'ha de fer per

altres vies: no podem continuar fent les coses de la mateixa manera que ho fèiem abans, treballant com les empreses convencionals, perquè aquesta espiral de fer les coses a baix cost i de manera precària s'ha de canviar.

D.V. Exacte. Tornem al que dèiem al principi: la gent continua, però quan emprèn de nou aporta la seva empremta personal al projecte, canviant la concepció de les coses, adaptant la idea a la seva manera de fer...

Pep Martorell (Som Energia). *El context de crisi ha afavorit que la gent s'interessi pel servei de Som Energia, disposada a trencar el monopoli de les companyies elèctriques.*

Moltes persones defensen que l'emprenedoria ha d'anar acompanyada de la innovació. Com es pot aprofitar la innovació per canviar la idea hegemònica d'"empresa" i de "lloc de treball" amb les quals molt sovint hem estat educats?

M.G. En el cas d'Azimut 360, la innovació passa per la polivalència, però aquesta l'hem accentuat per necessitat.

D.V. La polivalència està bé, però el fet de portar la comptabilitat, com feu vosaltres, de manera compartida és molt "original", per dir-ho d'alguna manera... Quant a la innovació sobre el lloc de treball, sí que pots posar-hi una empremta pròpia, com deia, però tampoc hi ha un marge gaire gran.

F.P. Jo crec que la innovació en els casos de les cooperatives recau en la pròpia estructura interna de l'empresa: la innovació és l'estructura cooperativa, tot i que no és nova ja que fa dos-cents anys que existeix. Aquesta organització horitzontal, però, no deixa de ser avui trencadora i innovadora, ja que vivim en un món clarament vertical. A Démodé tenim una part d'innovació en el bar, que és alhora un centre de creació cultural i obert, i també innovem amb l'estructura de treball, que és molt transversal: jo al matí faig recerca per al memorial democràtic, a la tarda serveixo cerveses al bar i a la nit produeixo un documental. Aquesta transversalitat dels socis és innovadora. Hem posat en qüestió què és ser creatiu i què és ser productiu, però cal dir que la satisfacció que et produeix la creació artística xoca sovint amb la satisfacció financera de les teves necessitats...

P.M. El cas de Som energia parteix també d'una idea innovadora i intenta estendre els valors de transparència i horitzontalitat a tots els socis de consum, que representen un volum social important. No sabem com anirà, només sabem que de moment va bé. La gent agraeix que li expliquem clarament què estem fent. Cal veure com anirem mantenint aquesta transparència quan l'empresa creixi, perquè serà una qüestió difícil, però de moment hem plantat un arbre per poder arribar a tots els socis i sòcies. El factor més original de la cooperativa és que la informació i la transparència no recau només en el consell rector, sinó que són els socis locals els qui expliquen el projecte a la gent del seu entorn.

F.P. El més innovador del vostre projecte és el model...

P.M. Sí, però també és innovador el servei: comercialitzar energia renovable de manera cooperativa no s'havia fet aquí. A l'Estat espanyol, Iberdrola Renovables ho va voler fer, encara que no de manera cooperativa, però va

David Vargas (Mad Systems). *La crisi és la crisi, per molt que serveixi per mobilitzar-nos o per pensar a fons.*

fracassar. Altres projectes han comercialitzat aquesta energia certificada però han destinat el servei al mercat professional o als particulars, que esdevenen clients. Ningú no havia imaginat la figura dels socis de consum cooperativistes en aquest sector a l'Estat espanyol.

Com va sorgir l'oportunitat de crear el vostre projecte?

D.V. Mad Systems va sorgir d'una idea de tres col·legues i UniCO ha nascut arran d'una iniciativa sectorial de la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya, que ha desembocat en un clúster de nou cooperatives. Per a UniCO creuar l'activitat de totes les cooperatives ha generat una oportunitat d'emprendre.

F.P. Démodé neix com un projecte de projectes: cinc persones del món de la cultura i la

creació, que teníem un bar. Tots érem *freelance* i vam trobar interessant constituir la cooperativa, un paraigua de protecció social i una estructura que feia molt fàcil dur a terme la tasca de *freelance*, que és molt dura. La cooperativa també ens ha permès generar una imatge de marca.

I com projecteu el vostre futur?

D.V. L'esperança hi és sempre. La crisi, en el cas d'UniCO, ens ha fet buscar idees, socis i alternatives noves. UniCO no és una sortida a la crisi: és fer alguna cosa diferent perquè, si sempre fas el mateix, no avances en un moment complicat com el nostre. La cooperativa de segon grau ens ha donat projecció. Quan ens vam començar a trobar no sabíem què faríem, però teníem clar que si ens uníem no era per continuar fent projectes que ja fèiem, sinó per tirar endavant projectes que en aquell moment ningú no havia imaginat.

F.P. Treballar en l'economia social és una decisió que prens i que ha d'aportar un valor afegit. Experiències basades en el consum crític com la de Som Energia o respostes col·lectives com les d'UniCO són molt interessants; és impossible que sorgeixin d'empreses convencionals, basades en la fagocitació i no pas en la unió. Aquesta hauria de ser la resposta diferent de l'emprenedoria de l'economia social a la crisi.

MANIFEST DE CONSTITUCIÓ DE RIPESS EUROPA

Substituir l'actual sistema patriarcal-capitalista, ja senil, per un altre de més just, democràtic i sostenible

Durant els dies 9 i 10 de setembre s'ha celebrat a Barcelona el Congrés Fundacional de la Xarxa de Promoció de l'Economia Social i Solidària: RIPESS Europa. El Congrés ha estat la culminació, a escala europea, d'un procés que va començar a Lima l'any 1997, i va continuar a Quebec, el 2001, Dakar el 2005 i Luxemburg el 2009.

El Congrés, que ha estat organitzat per la Xarxa d'Economia Solidària de Catalunya (XES), ha aplegat 136 representants de l'Economia Social i Solidària, procedents d'Alemanya, Àustria, Bèlgica, Catalunya, Espanya, Flandes, França, Hongria, Itàlia, Luxemburg, Països Baixos, Portugal, Romania i Suïssa.

A la cita també han estat convidades altres xarxes d'economia social i solidària de Colòmbia, Egipte, Marroc i Tunísia.

Durant aquests dies, els participants al Congrés han insistit en la **necessitat de substituir l'actual sistema patriarcal-capitalista, ja senil, per un altre de més just, democràtic i sostenible**. Proposen un nou model que consisteix en una democràcia participativa. Política, economia i cultura són els àmbits clau per a qualsevol transformació social en la mesura en què estan completament interrelacionats. “Una democràcia participativa es caracteritza per la implicació del màxim nombre de ciutadans possible en els processos de deliberació, negociació i decisió que es registren en els principals àmbits o seus de poder: l'esfera estatal, l'economia, les associacions, la cultura i els mitjans de comunicació”, afirmen.

Per assolir el nou model, caldrà **caminar sobre dues cames**: la cama **constructiva**, consistent a crear institucions alternatives paral·leles que autogestionin sobre els nous valors cada cop més àmbits de la pròpia vida, i la cama **reivindicativa**, és a dir, la lluita, mitjançant l'**acció directa no violenta**, per aconseguir que els governs facin les reformes estructurals necessàries que ens acostin a la nova societat”, han afirmat els participants.

Pel que fa a les finances ètiques, han declarat que “la crisi econòmica actual no hauria estat possible sense la participació de la majoria d'entitats financeres, que lluny d'advertir-nos dels risc assumit, ens han animat a jugar-hi. **Necessitem entitats financeres diferents per crear una economia diferent**”.

“Les finances ètiques”, diuen, “tornen a donar sentit a la intermediació financera dirigint els nostres estalvis cap al finançament de les **necessitats més properes**, com són la cooperativa de productes d'agricultura ecològica de la nostra contrada, l'empresa d'inserció socio-laboral que dóna una sortida de feina al nostre veïnat, o l'associació cultural del barri que ens ajuda a pensar de manera diversa amb les seves propostes”.

Transparència, gestió democràtica i participativa, propietat col·lectiva, concepció diversa de l'ànim de lucre i orientació del finançament segons una política ètica, són les principals característiques d'una proposta necessària per a la transformació de la nostra societat.

Pel que fa al consum, han defensat la **pràctica d'un consum crític i responsable**: “la societat de consum en què vivim es basa en la producció en massa. I produir en massa és més rendible que fer-ho de forma artesanal”, però, adverteixen, “necessita, per una banda, de grans quantitats de recursos naturals i matèries primeres molt per sobre de les possibilitats del planeta, i d'altra banda, garantir el consum de massa mitjançant el màrqueting, la publicitat i les estratègies de comercialització, que són peces clau de la societat de consum. Sabem que les conseqüències són fatals per al planeta i les generacions futures, i que provoca grans desigualtats socials, però el sistema té molta cura d'ocultar i tergiversar aquests efectes perversos. Amb petits canvis en els nostres hàbits de consum, **aplicant l'esperit crític, la responsabilitat social i la consciència ecològica**, podem aconseguir grans transformacions”.

D'altra banda, també han parlat de desenvolupament territorial: “l'Economia Solidària és cada vegada més conscient que una part fonamental de la seva força es troba en les seves arrels territorials, en la crítica als models

tradicionals de creixement econòmic malgastadors i depredadors, en la creació de xarxes horitzontals i en els valors de la reciprocitat, la solidaritat i l'intercanvi igualitari”.

Així mateix, s’han referit al mercat social, que suposa **crear circuits alternatius al comerç convencional des de la perspectiva del consum responsable**. “El mercat social”, han dit aquests dies, “afavoreix l’aparició i la integració de noves iniciatives de comerç just, finances ètiques, serveis de proximitat, consum responsable, empreses socials, així com iniciatives de solidaritat nord-sud i de conservació del medi ambient”.

“En aquest moment en què els mercats financers tenen captius als governs i l’única sorti-

da que es planteja són retallades socials, **el mercat social és la solució que impulsa la democràcia econòmica, l’equilibri ecològic i la implicació de la societat en el desenvolupament d’un món més just, social i solidari**”.

Les ponents del Congrés han coincidit a afirmar que “estem davant d’una crisi sistèmica, d’una crisi de civilització que solament es començarà a resoldre quan s’avanci simultàniament en les noves formes d’entendre l’empresa i l’economia, però també la política i la cultura. En definitiva, una profunda transformació social que ens porti cap una democràcia participativa”.

Les representants europees reunides a Barcelona per fundar la Xarxa de Promoció de l’Economia Social i Solidària, RIPESS, a Europa, són conscients que **aquest és el moment de canviar la manera d’entendre l’economia a escala mundial**. “Una economia que tingui en comte el benefici de la societat en general i no el d’uns quants en detriment de la majoria”.

<http://noumodeleconomic.wordpress.com> i www.ripesseu.net

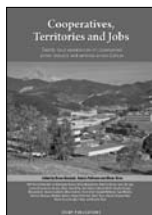

<http://www.2012.coop/>

Web oficial de 2012 any mundial del cooperativisme. Recull totes les novetats, comunicacions i actes vinculats amb l'any 2012, Any Mundial del cooperativisme, una celebració mundial que serà clau per expandir el coneixement sobre com les cooperatives contribueixen cada dia a construir un món millor.

Dissenyat per les Nacions Unides com una celebració, 2012 Any Internacional de les Cooperatives ofereix una oportunitat als 1,4 milions de les cooperatives de tot el món per posar de manifest com, a través dels valors de cooperació i els seus principis centenaris, "les empreses cooperatives construeixen un món millor".

En l'àmbit internacional, la campanya està sent coordinada per l'ACI (Aliança Cooperativa Internacional), que va presentar oficialment l'any a la seu de les Nacions Unides a Nova York el 31 d'octubre i l'1 de novembre.

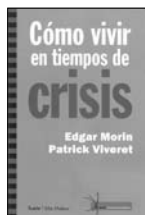

**Cooperatives,
Territories and Jobs:
Twenty experiences of
cooperatives active in
industry and services
across Europe**

Bruno Roelants, Valerio Pellirossi i Olivier Biron

CECOP (Cicopa Europe)

El llibre analitza cinc diferents formes mitjançant les quals vint cooperatives industrials i de serveis contribueixen a crear llocs de treball sostenibles i desenvolupament regional, alhora: els models de gestió empresarial, la cooperativització d'empreses mercantils en crisi, la creació de llocs de treball per a sectors que pateixen exclusió social, l'extensió de serveis socials i la construcció de grups cooperatius. El llibre es pot comprar electrònicament al web de CECOP.

**Cómo vivir
en tiempos de crisis**

Edgar Morin i Patrick Viveret

Ed. Icaria, 2011

Partint de la premissa que, si la crisi avança, ho fa per la nostra incapacitat per pensar el sentit profund de la crisi, Edgar Morin i Patrick Viveret ens introdueixen, amb llenguatge àgil i senzill, en un debat per afrontar la crisi amb sobrietat alegre i confiança en el potencial solidari de la humanitat.

**A crise actual e as
respostas da economia
solidária 2**

*Revista de Economia
Solidária*

Desembre de 2010

Ed. ACESA (Associação
Centro de Estudos de
Economia Solidária do
Atlântico)

En el número 2 d'aquesta revista, hi trobem sis treballs, entre ells, un de José Luis Coraggio titulat "La economía social y solidaria como estrategia de desarrollo de la integración latinoamericana", un altre de Jordi Garcia, "La economía solidaria, sustento y esperanza", a més d'una ressenya de Jordi Estivill sobre el llibre *Maneiras Cooperativas de Pensar e Agir*, de José Hipólito Santos, cooperativista portuguès. Podeu subscriure-us a ACESA, Rua D. Maria José Borges, 137 - R/C. 9500-466, Fajã Baixo Ponta Delgada.

Democracia Económica

*Antoni Comín Oliveres
i Luca Gervasoni Vila
(coords.)*

Ed. Icaria, 2011

Aquest llibre és la versió ampliada de l'edició catalana publicada, ara fa dos anys, per la Fundació Segle XXI. La vintena llarga d'autors i autores que hi escriuen intenten respondre a preguntes com "Són les cooperatives i les empreses democràtiques, el sindicalisme, la banca ètica o els moviments de consum responsable formes d'organitzar la vida econòmica capaces de trencar, ni que sigui en part, amb les injustícies del capitalisme?" o "És possible articular totes aquestes realitats en un únic "mercat social"?"

Cómo cambiar el mundo con tu dinero

Xavi Teis

Ed. Icaria, 2011

Aquest llibre ens explica amb claredat què és el sistema financer, incloent-hi les perversions que generen efectes negatius per al conjunt de la societat: l'especulació financera, les agències de qualificació, els paradisos fiscals, l'evasió fiscal, etc.

Al mateix temps, l'obra ens presenta una altra visió de les finances: les finances ètiques. Aquestes demostren que es pot exercir l'activitat bancària i parabancària amb valors, posant les persones en el centre de l'activitat i tenint com a objectiu la transformació social cap a una realitat més justa i més humana.

Beyond the Crisis: Cooperatives, Work, Finance, Generating Wealth for the Long Term

*Alberto Zevi, Antonio Zanotti,
François Soulage i
Adrian Zelaia*

CECOP (Cicopa Europe)

Aquesta obra reflecteix com les cooperatives i altres empreses propietat dels treballadors resisteixen millor la crisi. L'estudi també examina l'evolució d'aquestes empreses a les darreres dècades. Les conclusions són que, tot i que les cooperatives també estan sent afectades per la crisi, en general estan sortejant millor els seus efectes a curt termini. Els autors troben dos importants factors explicatius de la resiliència cooperativa: l'estructura interna d'aquestes empreses i l'entorn que han construït, sobretot pel que fa a eines financeres i grups cooperatius. El llibre es pot comprar electrònicament al web de CECOP.

Bloc de les Cooperatives dins del diari ARA. Un bloc coral, escrit a moltes mans a partir de les aportacions de les persones vinculades a la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya i l'economia social i solidària, compromeses amb un model empresarial democràticament valuós.

[http://emprenem.ara.cat/
aracooperatives/](http://emprenem.ara.cat/aracooperatives/)

nexe BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

Dades personals

Nom i cognoms

Adreça Tel. (....)

Població DP A/e

Subscripció: 12 euros (4 números, 2 anys)

Domiciliació bancària

Nom del/de la titular

Població

Entitat	Oficina	Control	Núm. de compte

Us prego que, fins a nova ordre, carregueu al c/c o llibreta indicada els rebuts que us presentarà nexa en concepte de subscripció.

Signatura

Envia'ns una fotocòpia d'aquesta butlleta a nexa, carrer Premià, 15, 1r, 08014 Barcelona o bé per fax: (93) 302 18 85

Els llibres XES de l'economia solidària

La **Xarxa d'Economia Solidària** i les editorials **Icaria** de Barcelona i **Nordan comunidad** de Montevideo tenen un acord per publicar llibres sobre l'economia social i solidària. Són llibres per reflexionar i crear eines d'evolució des d'una economia que té com a valor central el treball humà, una nova forma de produir, consumir i distribuir que es proposa com a alternativa per a la satisfacció de les necessitats individuals i globals.

Llibres publicats

Reconsiderar la riqueza y el empleo. Patrick Viveret i Equipo Promocions

Humanizar lo infrahumano. Marcos Arruda

La dimensión cooperativa. Jordi Garcia, Jordi Via i Lluís M. Xirinacs

Economia solidària, de l'obsessió pel lucre a la redistribució amb

equitat. Catherine Galaz i Rodrigo Prieto. I Premi Abacus

Praxis de la esperanza. Educación, empleo y economía social. Daniel Jover

¡Participación! Caja de herramientas para la economía solidaria.

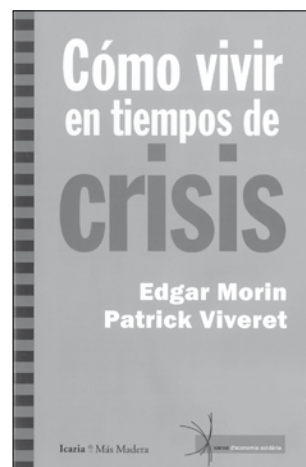
Revista *Illacrua*

La dimensión perdida. Manfred Max-Neef

Crisis capitalista y economía solidaria. J-L. Laville i J. Garcia Jané

Hacer real lo posible. Marcos Arruda

Cómo vivir en tiempos de crisis. E. Morin i P. Viveret

xarxaecosol.org

Nordan Comunidad

Icaria Antrazyt

Centre de formació i gestió a Cooperatives
i Societats Anònimes Laborals
del Vallès Occidental.

- Constitució de societats.
- Comptabilitat.
- Assessorament laboral i fiscal.
- Capitalitzacions de l'atur.
- Assegurances.
- Estudi de viabilitat.
- Gestió social.

Cooperativa constituïda a l'any 1985

C/ Torrent, 146, baixos. 08225 Terrassa
Telèfon: 93 780 28 88 / 93 780 29 44
Telf. directe laboral i fax: 93 780 81 85
<http://www.gestcoop.com>
gestcoop@tiservinet.es

CLIMATIZACION

LES PUNXES
S.COOP.C.L.

**INSTAL·LACIONS
AIRE CONDICIONAT
i CALEFACCIÓ**

Serveis:

- Instal·lacions Aire Condicionat

- Calefaccions

- Ventilacions

- Reparacions

- Manteniment

• Podem oferir aquests serveis
tant a nivell industrial com domèstic

- Assessorament tècnic

c. Sant Antoni, 17, baixos
08923 Santa Coloma de Gramenet

**Solucions formatives
des dels valors cooperatius**

fideltzació de clients - Com enfocar les vendes - Coaching Comercial - Comercialització - ABC del cooperativisme - Int...
a la cooperativa - Sersoci de treball - Procés d'incorporació de noves persones sòcies - Gestió social de
- Seguitment social cooperatiu - Funcions i responsabilitats del Consell Rector - Intercooperació - La res...
Atenció al client - Atenció telefònica - ...
d'Objectius - Disseny, planificació i gestió de projectes - Organització de reunions - planificació de reunions - Crea...
Innovació a l'empresa cooperativa - Anàlisi de Tendències per a la innovació i la Competitivitat - Presa de decisions de qu...
- Organització del treball i gestió del temps - Lideratge a l'empresa cooperativa - Negociació a l'empresa cooperativa - Gestió
positiva del conflicte - ...
de les habilitats creatives - Eines per una comunicació personal eficaç - La comunicació en els processos de participació -
Canals, espais i mitjans per la participació - Formació de formadors - Practitioner en PNL amb aplicacions al món
organitzacional - Introducció a la PNL aplicat a l'empresa - Gestió de la formació bonificada - ...
comporta la Llei de Protecció de dades - Certificació Electrònica - Perfeccionament informàtic - Program...
Excel - Word - Access - Aspectes psicològics en el tracte amb la gent gran - Intervenció amb infants en risc d'exclusió
Tel: 93 318 81 62 · www.aposta.coop · info@aposta.coop · Finances per a directius no financers - Lideratge Integrador -
Relació amb l'entitat financer - Treballament i presentació de projectes socials amb alumnat

nexe

quaderns d'autogestió i economia cooperativa

Quatre últims números publicats

Núm. 25

Paulo Lisandro Amaral Marques. *L'economia solidària com a nou moviment social contemporani*. Maria Pilar Alguacil Mari. *Tendències en el tractament fiscal de les cooperatives*. Patrick Viveret. *Una aliança cívica per a la humanitat?*. Diversos autors. *Debat sobre el marc regulador del cooperativisme*. Jordi Garcia Jané. *Entrevista a Joseba Azkarraga Etxagibel*. Carles Masià. *Entrevista a Santiago Niño Becerra*.

Núm. 26

Ivan Miró i Acedo. *El quart impuls [Cooperativisme_Treball immaterial_Creativitat_Territori]*. Jordi Garcia Jané. *Educar en ètica cooperativa*. Pere Pugès i Dorca. *Una nova cultura de l'habitatge*. Le Labo. *50 propostes per canviar de rumb*. L'Apòstrof. *La gestió a les cooperatives de treball*. Jordi Garcia Jané. *Peru Sasia: la banca que ve*.

Núm. 27

Enrique del Rio. *La importància de comptar amb els immigrants dins el cooperativisme i l'economia solidària*. Erik Olin Wright. *Cooperatives de treball: un nínxol en el capitalisme o un camí més enllà?* Jordi Garcia Jané. *Cooperatives que es reproduïxen*. Marguerite Mendell. *La coproducció de polítiques socials al Quebec: el cas de l'economia social*. Daniel Jover. *Per l'economia cooperativa i la sobirania alimentària: la Plataforma Rural*. L'Apòstrof. Michel Dupoirieux: *"L'objectiu és crear una comunitat d'emprenedors socials"*.

Núm. 28

Perfecto Alonso i Joseba Polanco. *Sistemes alternatius per a la resolució de conflictes*. Jordi Via. *Cooperativisme i economia social i solidària*. David Castillo Merino. *El capital cooperatiu davant la nova normativa comptable*. Martina Marcet Fuentes. *Reglament de règim intern: una experiència d'autogestió*. Carles Masià. *Fagor Ederlan vist des de la cuina*.

Podeu demanar números endarrerits al tel. 93 318 81 62, seira@fundaciouseira.coop
Edita: Fundació Seira i Confederació de Cooperatives de Catalunya

Les cooperatives, un model en **creixement**

Al món, gairebé **1.000 milions** de persones
són membres d'una cooperativa

Cooperatives de Treball
de Catalunya

Les cooperatives són propietat dels seus socis i un model empresarial seriós i de pes. Per això demanen que el marc legal i financer, específic i únic de les cooperatives, sigui plenament acceptat i reconegut en les polítiques públiques i en les normatives.

Així mateix, les cooperatives, propietat dels seus membres, són empreses guiades per valors. Els nostres valors són part integral del nostre model empresarial, i no simplement una eina de màrqueting sota la forma de l'informe anual de responsabilitat social corporativa. Aquests valors defineixen la nostra identitat i la nostra marca i són part del nostre ADN. Les cooperatives demanen que el seu model empresarial sigui promogut de la mateixa manera que el de les empreses tradicionals.

Finalment, el nostre model de governabilitat és liderat per les persones. En una època en què les persones, especialment els joves a qui aquesta recessió està colpejant tan durament, són reticents als models econòmics i polítics que dominen les seves vides; en moments en què estan buscant fer-se sentir a l'Àfrica del Nord, a Orient Mitjà, a Wall Street i arreu del món, quan estan a la recerca de canvis, la cooperativa no és tan sols un model eficaç de gestió, és un model en què poden creure.

Fragment del discurs davant l'Assemblea General de les Nacions Unides (31 d'octubre de 2011) amb motiu del llançament de l'Any Internacional de les Cooperatives 2012.